

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स ।

धम्मपद्य

नेपाल भाषाया लय-पौ

विश्वन्तर नापं थः नं त्यागी जुया महीरानी वने वनाः तपस्वी जीवने च्वन, अन्तिम जन्मे सिद्धार्थं चान्हे तोता वं बले नं छेँ च्वनाः यशोधरां त्यागी व तपस्वी जीवने च्वना क्यन । गबले सिद्धार्थं बुद्धत्व प्राप्त याना बल, अबले नं धर्मे भिक्षुणी जुयाः निर्वाण प्राप्त याना बुद्धया धार्थ्येम्ह अनुयायी जुल । वने, महले ; लोकीय, लोक्त्तरे थथे ल्यू ल्यू हे वने फुम्ह नारी धन्य खः !

थ्व व हे महल त्याग याना पर्णकुटी च्वं च्वंम्ह, पुष्पोद्यान तोता कण्टकमय लेँ पलाः तह च्वंम्ह, राज भोजन लोमंका वनया कन्द-मूले सन्तोष कया च्वंम्ह ; त्यागे त्यागिनी, गौरवे गौरवान्वित्त, धर्म-कर्मे सहकारिणी व सहधर्मिणी नापं सहचारिणी जुया च्वंम्ह तपस्विनी महीदेवीया क्रिया खः ।

वर्ष ७

पूर्ण संख्या ७६

पोहेला

बुद्ध संवत् २४६७

नेपाल संवत् १०७४

छगू अंकया १=)

दच्छिया चन्दा ३)

“धर्मोदय”या परिवर्तित नियम

धलःपौ

पौल्या

○—“धर्मोदय” धर्मोदय-समाया ग्वाः पौ खः । थुकीया उद्देश्य धर्मोदय-समायाथु खः । तथापि थुकीया कर्म क्षेत्र उलि हे सोमित जुइ मखु । थु पत्रिका प्रत्येक शुक्लपक्षया प्रथम सप्ताह तकं पिहाँ वइ ।

○—थुकीया दच्छिया ग्राहक चन्दा ३) खुलाया २) तथा छगू प्रतिया 1)। न्ह्यागु महीना निसँ ग्राहक जुये फु । पवना हइगु घरो नमूनाया लागी छगू प्रति सिति छ्वया हइ ।

○—राजनैतिक खँ बाहिक मेगु धर्म, शास्त्र, कला, सभ्यता, पुरातत्व, साहित्य, इतिहास, तिथि-रीति व भ्रमणात्मक खँ आदि विविध विषय सम्बन्धी लेख-कविता थुकी छापे जुइ । किन्तु विशेष याना बौद्ध-धर्म सम्बन्धि रचना छापे जुइ ।

○—लेख, कविता, समालोचनार्थ सफू निगू प्रति तथा थुगु सम्बन्धे पत्र व्यवहार सम्पादकया नामे छ्वया हये माः ।

○—सुं लेखक द्वारा प्रकट जूगु मतया उत्तरदायी सम्पादक गुबलें जुइ मखु ।

○—प्रबन्ध सम्बन्धी पत्र व्यवहार व चन्दा व्यवस्थापकया नामे छ्वया हये माः । पत्र व्यवहार यायेगु बखते थःगु ग्राहक संख्या, पूरा नां व ठिकाना बांलाक सीदयेक च्वया हये माः । मखुसा पत्रिका थ्यनिगुली गोलमाल जुइ फु ।

○—पत्रिका मकायेगु जुल धाःसा अथवा थःगु ठिकाना हेरफेर याये माल धाःसा लच्छि न्ह्यः हे व्यवस्थापकयात सूचना बिये माः । तर दच्छिया निको जक ठिकाना हीका बिये फइ ।

●—यथा समय पत्रिका थ्यंक मवल धाःसा स्थानीय हुलाके बांलाक बुझे यानाः अनं व्यूगु लिसः तथा लच्छिया भित्रे कार्यालये पौ छ्वया हल धाःसा मेगु प्रति छ्वया हइ ।

○—सम्पादकयात लेख छ्वया हयेगु बखते थःगु पूरा नां व ठिकाना च्वया हये माः । नां व ठिकाना बांलाक च्वया महल धाःसा लेख वा कविता छापे जुइ मखु । लेख लच्छि न्ह्यः हे सम्पादकया थाय् थ्यने माः ।

●—लेख छखे पाखे जक च्वया हये माः । भो या देपा व जःपाखे सी खाली याना, आखः भव स्पष्ट व खँया त्वा सीदयेक च्वया हये माः ।

○—लेख अथवा कविता प्रकाशिक यायेगु व मयायेगु, हनेगु, कवकायेगु अथवा संशोधन यायेगुया पूरा अधिकार सम्पादकयात दु । प्रत्येक लेखकतय्त थः थःगु लेख व कविता छापे जूगु अङ्क छगू बिया हइ ।

विषय

बुद्ध-वचनामृत—

बुद्धगया—भदन्त आनन्द कौसल्यायन

शस्त्र-त्याग—श्री मा० जगतलाल

ससाजया नियम—श्री लालधन शाक्य

‘काय्’—श्री प्रेमसुन्दर प्रधान

पथिक (कविता)—श्री फत्तेबहादुर सिंह

ग्रीष्म पथिक (कविता)—श्री आशाराम शाक्य

परीक्षा (कविता)—श्री विद्यार्थी फणीन्द्ररत्न वज्राचार्य

अजातशत्रु—[एकांकी]—श्रामणेर सुदर्शन

कान्ताया रोग लाइन—कुमारी मनी

भारते बुद्ध-धर्मया उत्थान व पतन—भिक्षु शाक्यानन्द

सखे जि स्यू वेँ या दशा !—(कविता) भिक्षु विवेकानन्द

प्रत्याशा—श्री रेवती रमनानन्दन श्रेष्ठ

सम्पादकीय

समाचार

○—प्रकाशित जुइगु रचनाया प्राप्ति सूचना कार्यालये लेख थ्यना लच्छिया दुने तकं वइ । लेखया प्राप्ति सूचना लच्छि तकं नं मथ्यन धाःसा छिसं सीका दिसँ स्थानया अभाव वा लक्ष् पौया उद्देश्ययात अनुकूल मजुया छिगु रचना छापे यायेगुली असमर्थ जुल ।

○—अप्रकाशित रचना लित छ्वया हये फइ मखु । उकि लिसःया लागी वा अप्रकाशित रचना लित छ्वया हयेत टिकट तथा हया दिये मत्य । थःगु रचनाया प्रतिलिपि छगू थःके तथा तइ दिसँ ।

○—नीदँ थुखेयागु सुयागु रचनाया अनुवाद याना छ्वया हया दी बले नापं मूल लेखकयागु अनुमति पत्र दुस जक छापे याना बिये फइ । नीदँ उखेयागु रचनाया अनुवाद छ्वया हया दी बले सुयागु रचना गनं कयाः अनुवाद याना दियागु थव नं तथा हया दिये माः ।

[वंगु कौला व थौला अंके थव हे पृष्ठे ‘धर्मोदय’ या नियम परिवर्तन जुइ माःगुली ‘धर्मोदय’ या परिवर्तन नियम जू वन । कृपया शुद्ध याना व्वना दी माल]—सं०

“भासये जोतये धम्मं”

सम्पादक :—भिक्षु महानाम “कोविद”

वर्ष ७

कलकत्ता

पौष वि० सम्वत् २०१०
जनवरी ईश्वी सन् १९५४

अङ्क ३

बुद्ध-वचनमृत

थथे जि न्यना—

छगू समये भगवान बुद्ध श्रावस्ती अनाथपिण्डिकया जेतवन विहारे विज्याना च्वन । अबले सुं छम्ह देवता चा कटे जुइवं थःगु दिव्य तेजं जेतवन छगूलिं थीका गन भगवान विज्याना च्वंगु खः, अन वन । वना भगवान बुद्धयात अभिवादन याना छेखे लिखे दन । व दना च्वंम्ह देवतां भगवान बुद्धया न्याःने थथे विन्ति यात—

‘भन्ते, छु पुलां जुइ, छु पुलां जुइ मखु ? सुयात मखुगु लेँ व्वना यंकीम्ह धका धाइ ? धर्मया ज्याय् छु बाधक जुइ ? छु चान्हे नं न्हिने नं क्षय जुया वं च्वनी ? ब्रह्मचर्यया खिति छु खः ? छुकेयात विना लखं मोल्हुइगु धाइ ? लोके गोप्वा प्वाः दु, गनं चित्त स्थिर मजुसे वना वया च्वनी ? छलपोलयाके थ्व खं न्यने धका वया । जित बांलाक थुइक आज्ञा जुया विज्याहुं ।’

भगवान बुद्धं धया विज्यात—

‘मनुष्यपिनिगु रूप पुलां जुइ, वयागु नां व गोत्र पुलां जुइ मखु । राग मखुगु लेँ यंकीम्ह खः । लोभ धर्म कार्ये बाधक जुइ । आयु चां—न्हि क्षय जुयावं वना च्वंगु दु । स्त्री ब्रह्मचर्यया खिति खः, थुकी हे मनूत फसे जुइ । तपस्या यायेगु व ब्रह्मचर्य पालन यायेगु हे विना लखं मोल्हुइगु खः । लोके खुप्वा प्वाः दु, गनं चित्त स्थिर मजुसे जुया च्वनी । आलस्य, प्रमाद, उत्साह-हीनता, असंयम, निद्रा व तन्द्रा थ्व हे खुप्वा प्वाः खः । थ्व प्वाः न्याबले तिना तये माः ।’

—संयुक्त निकाय

अथे ला बौद्ध-शिल्प
कला व चित्र-कलाया प्रति-
निधि सांची व अजन्ता
खः, एनं भारतीय संस्कृतिया

बुद्धगया

भदन्त आनन्द कौसल्यायन

धात्थे ला बुद्धगयायां
छकूचा छकूचा थाय् भार-
तीय इतिहास उपादान-
सामग्रीया छकू छकू अनमोल

प्रतीक मध्ये बुद्धगयायागु नां छगू नं निना छवये माः ।

सिद्धार्थया जन्म लुम्बिनी जुल, बुद्धया जन्म जक
बुद्धगयाय् जुल । थथे हे तथागतया धर्मया जन्म
सारनाथे, महापरिनिर्वाण कुशीनगरे जुल । थ्व लुम्बिनी,
बुद्धगया, सारनाथ व कुशीनगर बौद्धपिनिगु प्यंगू
प्रधान तीर्थ स्थान खः । संस्कृतिया थ्व प्यंगू प्रतीक
मध्ये थन जिं छमूया हे जक चर्चा याये त्यना ।

सिद्धार्थ २६ दँया वयषे गृह त्याग यात । खुदँ
साधना यात । ३५ दँया वयषे व गुगु थासे वज्रासन
याना फेतुत, गन वसपोल्यात बुद्धत्व प्राप्त जुल व हे
पुण्य-भूमिया प्राचीन नां बोधिमण्डप व आधुनिक नां
बुद्धगया खः । सिद्धार्थया दृढ संकल्प खः—

“कामं तच्चो च नहारु च अट्टि च अवस्सिसतु, उप-
सुस्सतु सरीरे मंस लोहितं, यं तं पुरिस थामेन पुरिस विरियेन
पुरिस परक्कमेन पत्तब्बं न तं अपापुणित्वा विरियस्स सन्तानं
भविस्सतीति ।”

—“चाहे शरीरया ला व हि दक हे गना, सुना
वने मा; चाहे छ्यंगु व नसा, क्वे जक बाकि जुइ मा;
गुलि पुरुष सामर्थ्य, वीर्य, पराक्रम प्राप्त याये फु व
फुक प्राप्त मयासें थःगु प्रयत्नयात शिथिलता जुइके बी
मखु ।”

गुम्हसिगु थुजागु दृढ संकल्प खः, वयागु छु
उहे श्य सिद्ध मजुइ फु ?

ई० आई० आर० या गया स्टेशन ठीक स्व-
क्वेत्या उखे बुद्धगया लाः । बौद्धयात्रिपिनि नितिं ला
बुद्धगया पूजनीय स्थान हे जुल, थ्व संसार भरया
पुरातत्वविद्, इतिहासज्ञ, सामान्य पर्यटकपिनि नितिं
नं तःधंगु आकर्षण खः ।

दुक्रा खः । एनं प्यंगू चीज दकसिबे महत्वपूर्ण जू—

१—महाबोधि मन्दिर

२—बोधिवृक्ष

३—वज्रासन

४—विहारया छ्वाख्यरं च्वंगु ल्हँया घेरा

भारतया मन्दिर मध्ये महाबोधि विहार अथवा
बुद्धगया मन्दिर छगू अत्यन्त प्रभावोत्पादक वथे हे असा-
धारणगु शिल्प-प्रासाद नं खः । न केवल भारते हे जक,
विदेशे नं थुकीया नकल याःगु दु । किं स्वंगूगु शताब्दी
वर्मा नगरे चिचीधंगु बुद्धगया मन्दिरया निर्माण
जुल । महाबोधि विहारया क्वे छगू प्यकुं लाक दयेका
तःगु दु, व हे च्वे थाहाँ वं व च्वकाय् थ्यनीथे च्वंका
गोलाकार जुयाच्चंगु दु । प्यखेरिखे मूलगु देगःया
च्चकाथे जागु प्यंगः देगः दु । थुकिं हे थ्व शिल्प-
प्रासादयात अद्भुत सौन्दर्य प्रदान यानाच्चन ।

विहारया मू लुखा पूर्व पाखे लाः । लुखा तक थ्यं-
केयां न्ह्यः यात्रीपित ल्हँया स्वाहाँने क्वहाँ वये माः ।
मन्दिरया मू लुखाया निखे नं चिचीधंगु बुद्ध-मूर्ति दु,
गुकी तिब्बत-यात्रिपिनिगु श्रद्धां स्वर्णिम याना बिल ।
विहारया केन्द्रिय-गर्भ दकसिबे क्वे । खापा व थां निगू
नं ल्हँयागु हे । दर्शनार्थीत मन्दिरे दुने दुहाँ वनेवं हे
तःजागु आशने बिज्याना च्वंमह बुद्धया विशाल प्रतिमा
दर्शन जुइ । व नं तिब्बती-यात्रिपिनिगु श्रद्धां स्वर्णिम
जू वन । मूर्ति पूर्व पाखे स्वया च्वंगु दु । धात्थे अथे हे
च्चं, गबले तथागतं वज्रासन याना फेतुना बिज्यागु
खः । मूर्ति धात्थे हे छगू बांलागु कलाकृति खः । प्यखे
दुगु छकूचा थाय् थुलि बांलाक सप्फा व यइपुसे च्वंका

तवे माः, गुगु खनेवं हे योगाभ्यासिपित इमिगु उद्देश्य
सिद्ध यायेगुली सहायक जुइ थ फु ।

बुद्धगया मन्दिरे च्वे तँचा तँचा दु । निगुगु तेँ तक
निखे पाखे च्वंगु निपु स्वाहाने थाहाँ वने ज्यू । थ्व तेँ
वनाः नं देगः चा हिले ज्यू । प्यखे देगःले दयेका तःगु
प्यंग देगः मध्ये पश्चिम पाखे च्वंगु निगः देगःले नं
बोधिसत्वया मूर्ति दु । पूर्व पाखे च्वंगु निगः देगःले जक
थाहाँ वनेगु व क्वहाँ वयेगु स्वाहानेया लँ । थ्व स्वा-
हाने थाहाँ वेगु पत्ति देगःले नं छगू छगू बुद्ध-मूर्ति तथा
तःगु दु । वरु थ्व दुःखया खँ खः, मूर्तियात म्हासु-
म्हासु धाःगु रंगया भ्वाथःलं हितु मत्तु हिना तल ।
मस्यू सुनां, छु विचाः याना थ्व मूर्तिया सौन्दर्य व
श्रद्धाय आघात यात ।

विहारया क्वे च्वंगु भूमि लगभग भिन्न्यागू फुट
तःजागु विहारया प्यखे च्वंगु भूमि विहारया यथार्थ जाः
व उकीया प्रभाव भति कमथे खने दया च्वंगु दु ।
विहारया भूमि पीच्यागू वर्ग फुट हानं जाः सच्छि व
न्हेगू फुट दु । न्ह्यःने पःखाः दु, उकी आपालं ग्वाखचा,
कियातःगु मूर्ति दु । मन्दिरया दर्शन उत्तर दिशां साव
बांलाक जू ।

बोधिवृक्ष—वैशाख पुन्हीया चान्हे तथागतं
गुगु वंगलसिमाया क्वे ज्ञान प्राप्त याःगु खः, उगु हे
सिमायात श्रद्धालुपिसं बोधिवृक्ष धका धाल । व
बोधिवृक्ष धाथे हे अन थाय् लाक्क ला मलाय्
धुं कल । इतिहासं निको मछि,—छको अशोकया
इष्यालु रानी तिष्यरक्षिताया ल्हातं, छको सशांकया
ल्हातं त्वाः लहाःगु खने धुं कल । तर व सिमा व
हे हां हानं हानं चुलि जाया वल । १८७० ई० स गबले
जनरल कनिंघम थ्व विहार ल्हू वनेगु ज्याय् संलग्न जुल,
अबले हानं व पुलागु सिमा गोतुल । वेकःनं उकीया छगू
कच्चा कया ठीक व हे थासे पिना बिल । थौं व हे
बोधिवृक्ष, थ्व हे चे स्वदँ पुलांगु बोधिवृक्ष खः । थःम

महान पूर्वजया उत्तराधिकारी जुयाः व पूर्वया बोधि
द्र मथे हे पूज्य जुयाच्वन ।

स्वंगू शताब्दी ईशा-पूर्व अशोकया म्हाय् संघमित्रां
व पुलांगु बोधिवृक्षया छगू कच्चा सिंहल देशे यंकूगु
दु । व अनया पवित्र ऐतिहासिक नगर अनुराधपुरे
यंका पिल । सिंहलया बौद्धपिसं वंगु निदो दँ निसें व
बोधिवृक्षया प्राण प्रणं सेवा व पूजा याना वयाच्वन ।
संसार भरे व ति पुलांगु ऐतिहासिक सिमा मेगु मद्दु ।

बज्रासन—गुगु आसनं अथवा गुगु आसने बोधि-
सत्व फेतुना मार-विजययां लिपा बुद्धत्व प्राप्त याःगु
खः, उगु हे थाय्यात बुद्धया उगु अविजिति संकल्पया
मूर्त रूप बज्रासन थौं तकं दनि । व ल्वहँया छगू
आसन खः । बांलाक किया तःगु आखः । न्हेगू फुट
खुगू इंच हाकः । प्यंगू फुट भिगू इंच व्या, स्वंगू फुट
ताःजागु । थ्व मन्दिर व बोधिवृक्षया बिचे छगू तःजागु
थासे लाना च्वंगु दु ।

विहारया छ्वाख्यरं च्वंगु ल्वहँया घेरा—
थौं कन्हे ल्वहँया घेरा मध्ये छकूचा जक ल्यँ दनि । थ्व
साधारणतः अशोक कालीन धका धाइ ! किन्तु थुकी हे
किया तःगु लेखं थ्व खँया स्पष्ट प्रमाण बी । थ्व बास्तवे
आपालं लिपायागु शुंग कालीन रचना खः । ब्राम्ही
आखःलं आपालं दातापिनिगु नां नं उखे थुखे किया
तःगु दु । अशोक कालीन ल्वहँया घेरा साव पिच्चुसे
च्वंक च्वला तःगु खः । थ्व जुल साधारणगु । उकी छुं
च्वया तःगु नं मद्दु । तर थ्व आपालं कलाकृत अलंकृति
जुयाच्वंगु दु ।

बुद्धगया मन्दिरयात निदो दँयागु इतिहासं गबले
गथे गबले गथे खंगु दु । न्यागूगु शताब्दीया फाहियान
व न्हेगूगु शताब्दीया ह्वेन् सांगया यात्रा वृत्तान्त थ्व
इतिहासया निगू महत्व पूर्णगु परिच्छेद खः । थुकी दकले
क्वे च्वंगु परिच्छेद दकसिबे आपाः दुःखद खने दु ।

कलिंगया हताः (युद्ध)

सिधये धुंकल । सम्राट अ-
शोकं मगध सेना पाखे
स्वयाः आज्ञा वियाच्वन—

‘वीरत ! श्व हताःले छिमिसं जय प्राप्त याना मगधया
ध्वांयु ब्वेकल । कलिंगया जुजु स्याये धुंकल । वया सेना-
नायः घाः जुया भीगु बंदी दुने सिना च्वंगु दु । आः
छिपिं ध्वाखा चायेका देशे दुने दुब्वां हुं ... ’ अबले
हे देयागु ध्वाखा दुने चायेका हल । मगध सेनां दुने छु
खन, उकि इमिगु नुगः भतिचा ख्वाहुंसे च्वंका बिल ।
सैनिकया वेशे मिसात सेना रूपे मुनाच्वन । ल्हातिं तल-
वार म्हुयाः सल गया च्वंम्ह सुन्दरी युवती न्हाःने
लाःगुलिं व सेनापतिया रूपे खने दु ।

व हे मिसां आदेश वियाच्वन—“वीर मिसात, न्हा
ज्यानु !—सो मगधया विजयी सेनात न्हाःने दना च्वंगु
खं ला ?—तर भीपिं नं वीर कन्यात, वीर तता केहेपिं
व वीर मिसात खः । भी ब्वापिं, दाजु-किजापिं, गुम्ह-
सियां भातपिं भीगु श्व कलिंग रक्षाया नितिं ल्वानाः
ल्वानाः प्राण तोता वने धुंकल । आः श्व शत्रुतयुत बुकाः
मख्खःसें भीपिं देशे हाकनं गथे दुहां वनेगु ? सो, चुलं
चू च्वंम्ह—वीर हत्यारा अशोक, मगधया सम्राट, भीगु
मां-दे त्याकेत वःम्ह । व निर्दयीयागु छ्यों तल्लयाना
धुले वां छ्वयेत सकलें तयारी जु ।’

सम्राट अशोकं श्व खँ न्य न्यं भसंक वंकल । वयागु
वीर हृदये मेगु भावनाया प्रवेश जुल । ‘अहो ! मिसा-
तयुगु युद्ध वेश नं गुलि भयंकर जू !! इमिगु व कोम-
लता व रमणीयता गन वन ?—विचाः यात—अहा...
गथे कलिंगे लखं लख मनुत तलवारया धारं नये धुंकल,
अज्ज नं श्व सत्यानाशी संग्राम सिधःगु मखु । छु जिं
अन्ते स्त्री हत्या नं याये ला ?’ अशोक हत्यारा खः हे
खत । तर खः हे खःसां छु वयाके मनुष्यत्व भचा नं
मंत ला ? अकस्मात अशोकयागु गंभीर कठं

शस्त्र-त्याग

श्री मा० जगतलाल

पिञ्चल—“सेनागण, हथि-
यार दिकि ।” न्हापां सेना-
तयुगु वीर नुगःले आश्चर्यं
भय बिल । अले बुलुं बुलुं

आदेश जूथे सैन्यतयुगु ल्हाः गन गन खः, अन अन हे
दित । अशोक याकःचा भचा न्हाःने न्हाज्यानाः सल
गया च्वंम्ह वीर देवीयाके न्यन—

‘छ सु खः ?’

‘शत्रुयात शत्रुं परिचय वीगु आवश्यक महु । वीर
खःसा तलवार चले या ।’

‘ठीक खः । तर छम्ह साधारण मनु जुयाः न्यना
च्वना - ‘छ सु खः ?’

‘जि खः कलिंग जुजुया पुता प्रज्ञा ।’—वं थःगु परि-
चय निर्भय व गम्भीर सःलं बिल ।

‘छंत छु माल ?’

‘जित मेगु छुं म्वाः । जित माल कलिंग परतन्त्र
यायेगु तातुना वःम्ह मगध सम्राट अशोकलिसे
ल्वयायेगु ।’—प्रज्ञां थःगु नुगःपा ह्ने का धाल ।

‘राजकुमारी, जि हे खः अशोक । तर जिं छिमित
शस्त्र चले याये मखु !’

‘छाय् सम्राट ? मिसातयुत थुलि हेला ला ? तर इपिं
नं मनूत खः । इमिगु म्ह नं शस्त्रं त्वाः ल्हाये फु । मिसा-
तयुगु हि मिजंतयुगु हि सिबे ह्याउंगु व क्वाःगुली छं
म्ह जुइ मखु ।’

‘जिं मिसातयुत हेला यानागु मखु, राजकुमारी !
श्व नं सत्य खः, मिसात नं वीर । बेला वल कि
मिजंतसिकं अपो ज्या नं यानाच्वंगु दु । तर मिसा जा-
तिया म्हे शस्त्र चले यायेगु शास्त्रया विरुद्ध कर्म खः ।’

‘तर सम्राट, थौं कलिंगया मिसातयुसं थःगु तलवारं
मगध सेनायात लैं चाल्हायथें चाल्हाइ तिनि ।’

‘थोगु याये ब्यु ! अथेंसां नं मगध सेनां मिसातयुत
हथियार ल्ह वनी मखु ।’

प्रज्ञां थः वीर मिसातय् पाखे स्वयाः धाल—
‘वीर मिसात, छिपिं थ्व खँयागु विश्वासे वने मत्य ।
मगध सम्राटया इच्छा दु, ल्वायू-ली हे स्वाःक ल्वापु
त्याकेगु । छु छिमिसं शत्रुयाके दयाया भिक्षा फवने ला?’

लखं लख मिसातयगु ख्वःनुगःलं व तमं वःगु
सःलं आकाश थ्वत ‘गबलें मखु, कलिगया वीर मिसा-
तयसं शत्रुयाके दयाया भिक्षा गबलें फवनी मखु ।’

‘छु छिमिसं थः दाजु-किजापित, भातपित, अबु-
पित, कायपित स्याःगुया पलिसा मकाःसे तोता छ्वे
ला?’—फुक मिसातयगु हि क्वाकीगु मि च्याःगु सःलं
न्यन ।

‘अवश्य मखु, राजकुमारी अवश्य तोते मखु ।’ व हे
गर्जना सःलं मिसातयसं धाल ।

“का.....सा, न्ह्यानुं शत्रुयात भीसं लुमंका बी—
इमिसं मचा बले मांयागु दुरु चुचुप्यानाः च्वंगु ई ।”

समुद्रया ज्वारथें मिसातयगु सेना न्ह्यां वल ।
तर सम्राटया निश्चययात परिवर्तन याये मफु । थः सेना-
पिनिगु उत्तेजना पूर्ण ख्वाः स्वया सम्राटं धाल—“शान्त,
शान्त, सुनानं हथियार लहू वने मत्य ।”

उखे प्रज्ञा संप्रामया छल चाल लुमंका तमं चूर जुया
सः मदुगु लहरां ल्यूथें लसकर लिका अशोक पाखे न्ह्यां
वया वं च्वन । ज्वाला ज्वालां थीगु इमिगु तलवार
आकाशे सनाच्वन, उकीया तेजं शत्रुया मिखा तिति
सित । सलयात ग्वालिनं च्वात्तु च्वात । अशोक नं प्रचण्ड
राजकुमारी प्रज्ञायागु भयंकर ज्वाला वया च्वंगु पाखे
मते दुव्वाइम्ह लापाचार्थें वन । सम्राटपाखेयापि फुक
लसकरं थ्व दृश्य खना तँ व निराशया संकष्ट व जोश ल्वा-

कः ज्यात । अथे याये थये याये मसिया मचायक वःगु
कोलाहल शब्दं फुक रण क्षत्र गुंजे जुल—‘आः छु जुइ ?’

न्यासि वना च्वंम्ह सम्राटयात प्रज्ञाया गया वःम्ह
सलं न्हुइन, वयागु तलवारं सम्राटया छ्योले थीन,
सम्राट अशोकं थःगु नुगःले च्वंगु छगू भावनायात वाक्-
छिना कत्यला—थःगु तलवार बेँ तया धाल—“स्या—
राजकुमारी ! न्हापां जितनिं स्या । छिमि व्वायात
स्यानागु प्रायश्चित जि निं याये ।”

प्रज्ञां तिति न्हुया च्वंम्ह सल व थःगु तलवार
चीस्याना (सम्हाले याना) धाल—‘सम्राट, थ्व छु
यानागु ? वीर मिसातयसं शस्त्र लहाते मदुम्ह शत्रुयात
गबलें थःगु हथियारं प्राहार याइ मखु । आम ग्याफरतां
थःगु वीरताय कलंकया छाप किकेगु छाय ? ज्वं, थःगु
तलवार—वीरत्वया हि दःसा न्ह्य ज्या ।’

अशोकं अज्ज गंभीर सःलं धाल—‘राजकुमारी, आः
जित मिसाया म्हे नं शस्त्र प्राहार याकेगु प्रयत्न याये
मत्य । सम्राट अशोकं थनिं निसं शस्त्र ग्रहण याइ
मखुत ।’

‘छु थ्व हे सम्राटया प्रतिज्ञा ला ?
‘राजकुमारी, थ्व जिगु प्रतिज्ञा मखु; छिमि थःथि-
तिपिनिगु हत्याया प्रायश्चित खः । आम तलवार अथें
लहाते तया तये मत्य, प्रयोग या ।’

पलख तक व रण क्षेत्रे नं निस्तब्धतां त्वपुल ।
सम्राट अशोकं थःगु छ्यो तीसक लहू वनाः प्रज्ञायात
स्वल । राजकुमारी प्रज्ञा सलम्हं क्वाहां वया तलवार
बेँ तल, अले फुक तलवार मनूया थासे स्वयं थः गोतू
वन ।

आः ला छित ‘धर्मोदय’ लय् लय् ठीक
ठीक समये थ्यं खः ला !

समाजया नियम

श्री लालधन शाक्य

संसार हे परिवर्तनशील
खः । उर्कि न्हागु' सांसा-
रिक वस्तुया परिवर्तनया
नाप नापं विचाः नं म्हिगःया

प्रगति, थौयात रूढि जुइ, थौया प्रगति, कन्हे रूढि जुइ ।
समाजया नियमयागु बारे नं थ्व हे खँ । थौं म्हीसं
गुगु सामाजिक नियम समाज उज्वल यायेत दयेकागु
खः व हे कन्हे मलीन याइगुया कारण जू वनी । उर्कि
समाजया नियम न्हाबले' हीका वं च्वने माः ।

मनूया पुचःयात समाज धाइ । समाज न्हाबले
थःगु नियमे कटि वद्ध जुइ । समाजे गुलि नियम दइ,
व फुकं समाजया सदस्यपित हितकरगु जुइ माः । थय्
मजुइवं उगु समाज याकनं स्यनावनी । वस्तुतः सम-
यया प्रगति स्वयाः समाजया थिति-रीति दयेकेगु हे
समाजया परिवर्तन यायेगु खः ।

थ्व खँ सत्य खः, समाजे गुलि व्यक्तित्व सामा-
जिक नियम परिवर्तन याये मयः । इमिगु सःले—पुर्खा-
पिसं याना वंगु, सनातन-धर्म तोते ज्यूला ? धइगु
रूढिवादया दासत्व पिज्वया च्वनी । इमिसं समयया
गति विधिया व समाजया थिति-रीति प्रतिकूल जुयाः
अनेक विघ्न बाधा व कट्ट जूसां केवल ईश्वरं याना
हःगु व भोगु कर्म हे थुजागु धका ईश्वरीय भरोसा
काइ व कर्मया पःखाले दुने च्वनी । थुजापि अन्ध-
विश्वासीपित यथार्थवादया ज्ञान बिया प्रगति व
सम्यक् लेँ हये साब थाकुइ । ज्या म्झिगु खँला थ्व
खः, इमित व हे दशाय् तोता तःसां समाजे दूषित
वातावरण दया हे च्वनी । प्रगतियात माः थुखे पाखे
वास्ता मतःसे न्हा ज्यायेगु । न्हापां न्हापां मोटर हःबले
सल मदुगु बग्गी स्वयेगु कुलक्षण धायेवं प्रगति समाजं
मोटरयात प्रयोगे हयेगु मतोतू । थुजागु यक्क उदाहरण
दु, गुकिं म्हीत न्हाज्याका तइ ।

भोगु समाजया छुं नियम थ्व हे दशाय् लाना-

च्वन, गुगु थौया युगयात
मल्वये धुंकल । म्हीसं
सीके माः, गुगु नियम मफू
मफू पालन याये माल व

नियमं समाजयात लाभया पलिसा अपो हानि यात ।
अले थ्व हे कारणं सामाजिक क्रान्ति याये माः धाइपि-
निगु संख्या न्हिथं बढे जुयाच्वन । अतः समाजया
नायःपिसं थःगु समाजया नियम अवस्थानुसार परिवर्तन
याये माः । खः, नियम धयागु छकलं हीके नं फइ मखु ।
थुकीयालागी नियमया प्रचलितानुसारं छुं समय
अवश्य लगे जुइ ।

विभिन्न समाजे विभिन्न प्रकारया समस्या दु ।
म्हीगु देशे नं थीत्यः, थीमत्यः, गरीबि, अन्धविश्वास,
भिक्षा-वृत्ति, बाल विवाहादि आपालं समस्या दु । गुकिं
याना समाज जक मखु, देशयात थ्यंकं अधोपतन याना
च्वन ।

म्ही नेवा समाजे गुठि-गाना द्वारा नं लाभया
पलिसा हानि हे आपाः जुया च्वंगु खँ म्हीसं न्यना-
च्वना, स्वया च्वना, अनुभव याना च्वना । म्हीगु
आर्थिक अवस्थाय् थुकिं कम धक्का बिया च्वंगु मदु ।
दँ नं दँया कमाइ छगू गुठिपाः फइ बले स्वाहाः जुया-
च्वंगु दु । दिगुद्यो-पूजा पाः फयाः नं अले दशा मभि-
नीगु छुं आश्चर्यया खँ मखु । उखान दु—'नेवारको
भोज, कुकुरको मोज !' खः नं खः, गनं नये त्वनेगु
सम्बन्धित विशेष ज्या जुइवं म्हीके आवश्यकतां अपो
भवासि भाव दया हे च्वंगु दु । थुजागु बानि समाजया
नियमं तःक्यना नं जुयाच्वंगु खने दु ।

नेवा मध्ये नं शाक्यवंश (बंदेजु) तयगु खँ छत्वा
जिं शाक्य जातया हैसियतं च्वये फु—प्यंगू भाज्यागं
पिने न्हाथाय् वनाः जीवन वृत्ति याना च्वपिं शाक्यजु-
पिनि नं थः काय् मचा चूडाकर्म यायेत थः थःगु बहा
(विहार) दुगु येँ, यल, ख्वपे वने माःगु नियम दयेका

तल। थुगु नियमं याना प्यंगू भांज्यांगं पिने च्वं पि
शाक्यजुपिनि आर्थिक अवस्थाय तःसकं हानि जुयावंगु
दु। छम्ह निम्ह कायपिनिगु व्रतबंधया लागी लँ खर्च
व भवे खर्च म्ह नं न्यासःसै दां माः। समाजया नियम
पालन यायेया निति अले छँ बह, कलाःया तिसा बह तये
माल। अह समाजया नियम बांलाक पाले याना सकलें
लयतायेकेत, गोदँ लिपा थःथिति छको नाप लाः बले न्हाय्
च्वंक ज्या यायेत चाहिँ लँ भारि कुबिया नं ध्येवा ज्या ज्यां
वये माल। थौं कालिगढ़पिनिगु दशा भन भन बांमलाना
बइ च्वंगु दु, उकिं थव समाजया नियम भन भन पालन
याये थाकुइ धुं कल। अतः ग्रामवासी शाक्यपिसं थःगु
सामाजिक नियम पालन नेपाले हे याये माःगु मयासे
थः च्वना थाय् हे थः मचातयुगु व्रतवन्धादि कर्म याना
छवयेगु याये माल। थुगु ज्यां नेपाले शाक्य समाजे
छको अवश्य खल बल जुइ तर थुकी विरोध यायेगु
थःगु जातियात प्रतक्ष आघात यायेगु खः। व जिगु
विचारे अक्षम्य खः। भीसं थःगु समाजया निति अनुकूल
रूपं प्रतिकूल नियमयात परिवर्तन वा सुधार याये हे
माः। हानं गुगु संस्थां समाजया प्रतिकूल नियम अनु-
कूल रूपे परिवर्तन यायेत सनी उगु संस्थायात शिक्षित
व्यक्तिपिसं न्वं वाये माः। इमिसं थःत ला आर्थिक
संकष्ट मजू धका समाजया उन्नति पाखे ध्यान मतेगुया
मतलब समाजया पतन जूसा जुइके व्यु धायेगु खः।
थुजागु समाजया नियम परिवर्तन कार्ये सरकारं नं
कानूनया माध्यमं सहायता बी माः। गबले तक भारते

सती वनेगुली कानून द्वारा प्रतिबन्ध मतः अबले तक
मिसात म्वाः म्वाः भात नापं मी क्व हे बानाच्वन।
गुलिं प्रेमया लागी बलिदान जूसा, गुलिं लोकया अपवादं
बचे जुइया निति! वस्तुतः थव प्रथाय् नं सरकारं छुं
दृष्टि याकनं हे तये माःगु खने दु।

थन मेगु प्रमाण नं च्वये बह जू। बाल विवाह
प्रथां याना भारते बेश्या वृत्तिया वृद्धि जुल। खजा
बेकारी समस्यां नं थव वृत्ति याः वंगु दु, एनं भारते बाल
विवाहया प्रथां हे थव बेश्या वृत्ति बढे जूगु खः धयागु
विद्वानपिनिगु धापू दु। गुकीया लागी भारत स्वतन्त्र
जुइवं सरकारं 'शारदा बिल' दयेका पास यात। अले
बाल विवाहया प्रथा अपालं हे न्हना वन। थौं नं दहेज
विरोध आन्दोलने सरकारं कानून दयेकेत प्रयत्न
याना च्वंगु दु।

थुकिं स्पष्ट जू, समय स्वयाः सरकारं समाज सुधा-
रया निति समाजया प्रतिकूल जुया च्वंगु नियमे प्रतिबंध
तये माः। सरकारया महत बिना गुगुं ज्याया ला क्रम हे
चले मजुइ फु। थव ला धाये माःगु हे मखु, गबले तक
समाजे दुगु कुप्रथा एन केन प्रकारेन सुधार जुइ मखु,
अबले तक देशे उपद्रव नं दया हे च्वनी। गुकिं सर-
कारया शान्ति आदि उद्देश्ययात बाधक सिद्ध जुया-
च्वनी। उकिं सरकार व प्रत्येक सामाजिक प्राणिपिनि
कर्तव्य खः समाजया प्रचलित नियमे विचाः यायेगु,
नाप नापं समाजे हानि याना च्वंगु नियमया समस्या
थःगु पाखें हल याना समाजया न्छःने तया बीगु।
अस्तु।

संसारे दकसिबे तःधिम्ह भगवान बुद्धया मूर्ति जापानया नारा दे-वुत्सु (महान बुद्ध) खः। थव सम्राट
शामुं देके व्यूगु, ७४६ ई० स सिधःगु जुल।

मूर्तिया वजन ४५२ टन दु। जाः ५३.५ फुट दु। रूधाःया हाक १६ फुट, ६.५ फुट, ला व्या दु। मिखा
पौने प्यंगू फुट दु। न्हाय् कुत्या थाहाँ वः। म्हुतु स्वकुत्याति पाय् प्वाः जू। न्हेपं ८.५ फुट ताहाक, रूधाः
६.८ फुट, पचि ४.८ फुट। आः धया दिसँ थव बुद्ध-मूर्ति गपाय् धिकःम्ह जुइ ?

नं जु है जुइन । छँ ला दनाः
लः का वनेगु ई नं जुल ।
तर थौं खंगु सपना छगू कने
मास्ते वल । अले सुथे तक

‘काय्’

श्री प्रेमसुन्दर प्रधान

अन्धकार ! घोर अन्ध-
कार !! सुन सान ! थर थर
खाकीगु हिं हे ख्वाउँकीगु
फय् । जंगलया लँ, भयंकर

फय्या तोरं सिमाहःत संगुया सः, भुल्लाखाया ग्यानापुसे
च्वंगु चित्कार, छको निको धौं तयगु ‘तिहू तिहू’ या
सः । थुजागु बखते, थुजागु थासे, थुजागु लँ चय्दँ
दुम्ह बुढा छम्ह वनाच्वन । वं विस्तारं व पहाड़ गल ।
वयागु ख्वाले डर व शंकाया छुं हे चिं मदु । तर दु,
भचा खुसी, आशा व श्रद्धाया किचः । गजागु आश
कयाः गन वने त्यन, छुयाः वने त्यन । थुजागु निर्जन
वन । व वं आखिर छगू चिकीचा गोगु देगः छगःले दुहाँ
वन । गन छम्हं छम्हं जक च्वने ज्युगु थाय् दु । देगःया
सीथे स्तम्भथे ल्वहँ छगः थना तःगु दु, व महादेव जुइ
माः । आपाः देगःले महादेवया मूर्ति थधे हे तया तःगु
खने दु । व अन फेतुत । अले घण्टौं भुनु भुनु हाल ।
शायद देव स्तुति याःगु जुइ । छको निको भागि नं
याइगु । व अन च्वना अवेत तक छु छु हाल, छु छु हाल
मस्यु, तर दके लिपा दने त्येका धाःगु बांलाक ताय् दु—
‘काय् ।’ अनं व दन । मूर्ति छको हानं स्वल—वया
मिखाय् व मूर्ति मुसुहुं न्हिल । हानं वं महादेवयात
भागि यात ।

अले व सरासर छँ लिहाँ वल ।

छँ वनाः लासाय् स्वल—थःम कला घना हे च्वन-
तिनि । व नीदँति दुम्ह मिसा—थःम कलायात छको
क्ठीक स्वल । वया छँ थःया नामं दुम्ह व हे छम्ह
प्राणी । व गरीब नं मखु, धनी नं मखु, छमना नयेत
गाःम्ह । वया अन्तिम इच्छा खः—काय्या ख्वाः स्वयेगु ।
व तीस्रकं लासाय् ग्वार तुल । घना च्वम्ह भसंग वना
घाथा इथां दन । ख्वाः स्वयान्यन—‘छाय्, गन भायागु
छि ?’ चय्दँ दुम्ह बुढां धाल—‘मखु, गनं वनागु मखु ।
पिसाब याये माला छको दना वनागु । अँ, आः ला सुथे

हे लना च्वनेगु साहस याये मफुत ।’ अले वं धया यंकल-
‘म्हिगः जि धयार्थे थौं जि धार्थे म्हिगसे अन व हे
महादेवया थाय् वना । जि अन च्वना स्तुति नं याना ।
काय् छम्ह नं प्वना । जि दना पिहाँ वया बले छँत काय्
मचा दइगु जुल धका आकाश वाणी नं जुल । अबले हे
महादेव नं न्हिल ।’

‘अले ?’

‘अले भसंग न्हलं चाल । आः छु धार्थे काय् दइगु
जु उ ला धका मती नुगःखँ लहाना च्वँ बले छ नं न्हलं चाल ।
‘का, म्वाल । म्हिगः बैद्यं धया वंगु खंला आपाः खँ
लहाये मत्य । म्हे-म्ही छुं कष्ट जुइक सने मत्य ।’

‘वया नां छु तेगु ?’

कलाम भति म्छाल । छूयो क लुकल । तर वयागु
मने लय्ताःगुया थाःगाः हे मंत । लय् लय् तातां लः काः
वन । तर हिटी लः मवःनि । चंचल मनं हिटी हाइ
धका पिया च्वन । व गुलि लय् ताः, उलि वया भात
लय् मताः । वं ला थः हे वनागु खँ सपना याःगु दु,
भविष्यवाणी मजुगु खँ नं भविष्यवाणी जुल धका कन ।
तर गबले काय् दइगु जुल धयागु पूरा विश्वासं व प्रसन्न
नं मजुगु मखु । वया दइ विश्वास हे दु, वयात आः काय्
दइगु जुल । तर वं थव चान्हेयागु सफर अनजान हे जुइ
मजुइ विचाः मयाः । अले व गोतुल । तर दम नं थाहाँ वल ।

कलामसिया लःकया दुने दु स्वः वन, घनाच्वन
तिनि । जा थू वन । जा बुका, कुने स्वः वल नं अथे हे
घनाच्वन । अले सःतल—हँ, मधा । लिक्क वनाः स्व वन ।
ख्वाः वँचुस्य च्वं । लहा थिया स्वत—नाडी नं ख्वाउँसे
च्वं । वं छुं न्वं वाये मफुन । बल्लं चिच्चाय् दना हाल,
ख्वल । जःला खःलापिं व्वां व्वां वया सो वल ।
(नेपाल साहित्य मन्दिरंया ल्हातं च्वयापौ ‘मत’ पत्रिका सादर)

पथिक

जीवनया उगु ध्याचः-लँयु नं
ल्वहँ बगरंधे च्वा च्वां स्वीकं
आशाया पो कुबुया हुंकन
बे बे च्चीका हुं सु वनाच्चन !

संकल्प-तुतां आधार ज्वना
ख्वूंगु क्षितिजया उख्य लक्ष्य तुना
चःति कपाले वःगु हुयां वन,
बे बे घूसों वन हुं सो वन !

अन्ध निशा ज्वी, पावस नं वै,
गोफय् वाफय् सकतां हे है,
विम्र-लुफि अन हाना गोत्वी,
आशाया पो अनसं तोफी !

—श्री फत्तेबहादुर सिंह

जीवन-पथ उगु विकट भयंकर
स्वैच्चन पथिकं पार निरन्तर,
न्हापा गुलि वन वनि तिनि गुलिखे
भैगु विचाः छुं देला वैके !

न्धैपु दिवस भरि छुं हे मखुसां
जालं तोष्वीवं क्रूर निशां
आशाया पो नं भं भयात्वी,
संकल्प-तुतां नं तो जक ध्वी !

ग्रीष्म पथिक

—श्री आशाराम शाक्य

आकाशे थित अमिथे रवि अहो ! हय् हय् निभालं कल
फय् नं भ्याः जक हे वया मबिलहा ! च्ची च्ची पुना सौत्यन
लयागू जुल साप प्यास मनसं अयूसां मखं लः गनं
वृक्षं नं जिगु ख्वाः स्वया भन गिजे यायूथे सुमूकं च्चन ।

वृक्षे नं मदु पंछि सुं सुमधुरं हाला च्चना च्चंगु हे
लँ नं सुं लँजुवा धका खन्य दुगू धात्थे गनं हे मखु
धैर्यं धै च्चन "ग्यायूगु छाय् थुलि दुखं मास्तू व्वया वैतिनी
वृक्षं नर्तन याइ पंछित मुना संगीत हाली तिनी ।

पुष्पं नं मुसुकानया मधुरता धात्थे क्यना वीतिनी
भृङ्गं छन्त पिया अले उपवने वा वा धया हैतिनी"
अयूसां हे गन ज्यू धका पथिकया तांनोगु ग्रीष्मर्तुया
मध्यान्हे थुकथं असह्य जुइका धैर्यं धयां हे छुयाय् ?

परीक्षा

—विद्यार्थी फणीन्द्ररत्न वज्राचार्य

विधाताया परीक्षाय् सुं समुत्तीर्ण जुये फुसा—
तिनि मानव ज्वी फे व मखुसा खः अथे फवसा ।

सुख दुःख बिया वैत जांच याइ अनेकथं
बीमा वं उकिया जांच छथाय् नापं मद्रं कथं ।

दुःखे द्वंसां सुखे द्वंसां अंक व हे मुताविकं
वइ सत्य परीक्षाया फल प्यांहां छसीकथं ।
मानव खः परीक्षार्थी जांच वं मबिसें मगाः
फुसा दिव्य पुरस्कार का, कि नरक भोग या ।

ज्वलापासा

एकीकी

अजातशत्रु

स्थान— मगध

काल— ४६१ ई० पू०

[श्रामणेर सुदर्शन]

पात्र—

अजातशत्रु—मगध सम्राट बिम्बिसारया कायू

कोशला—मगधया साम्राज्ञी, अजातशत्रुया मां

मालती—कोशलाया पुलांम्ह चतुरम्ह दासी

प्रभा—कोशलाया दासी

—रत्ना, अमात्य, दूत ।

[महारानी कोशलाया कोठा । राजर्षी पलंग । कवे लायातःगु राजर्षी लासा । कोठाया भूयालं पिने उपवन व पुष्करणी नं खने दु ।

कोशलाया व मालतीया ख्वाः ख्युं । निम्हं उखे हे खया च्वनी ।]

कोशला—(ताहाकेक भसुका तथा)—स्व मालती, उखुनु व वसन्त ऋतु' वाडंसे क्यातुसे च्वंगु सिमा हःत नं थौं विशाल रूप धारण याये धुंका भुइया वन । तथागतया अनित्य धयागु उपदेशया प्रतक्ष प्रमाण थ्व हे मखा ! हः विना वृक्षयाके गनं सुन्दरता, प्रसन्नता व यौवनता दइ ? उखुनु गुम्ह समीरया आलिंगन यानाः प्याखं प्याखं हुल, थौं व हे समीरया निर्दयता याना पतन जुइका च्वन । खँला, हुंकन अझ पतन जुया वं च्वनतिनि । (पलख दिना) सत्य जि थ्व स्वप्ने हे मखं । छु वसंतया हास्य हे थौं शोक रूपे परिणत जूगु ला ? ठीक थ्व हे दशा थौं जिगु नं । छन्दु जिगु प्रत्येक हुकूमे "आशा" धका छ्यो क्व-छुकीपि थौं जिगु रोदन शब्द हे

सुयां न्हेपने द्वाहां मवं । मने लुयाच्वन, थ्व पाप पूर्ण वातावरणं तापाक गनं छथायू वनाः आनन्दं च्वं वने ।

मालती—थथे अन्य मनस्क व आत्म-भत्सर्ना जक यानां छुं समस्या हल जुइ मखु । हाय ! जगतं नं छु रूप काल मस्यु, थ्व हे मखा मनूया शक्ति प्रदर्शन ? मानवताया दसु । गुम्ह.....

कोशला—(छ्यो ल्हवना) गुम्ह छु धा, (मालती मौन जुयाच्वनी) मालती, मौन जुइ मत्य शिला खण्डथे, गुगु खँ स्पष्टं धाये मफु व भाव छाया मानवतयू पिज्वेके मास्ते वइगु खः मस्यु !

मालती—(सविनय पूर्षक) किन्तु, फुक्क शिला खण्ड समान जुइ मखु । गुगुं शिला खण्डया दुने नं निर्मल सरस सरिता दु, अहू तर पिज्वेके गपायू सतं थाकु ! गुम्ह सम्राटं थःगु अधिकार सहर्ष ना बाबु धका बिल, थःगु रत्न जड़ित राजमुकुट तोता प्वीकल, थःगु सुख, इच्छादि फुकं समर्पण यात, उकीया मू पूगु थ्व हे मखा ? मगध सम्राटया नामे अभिमानया मूर्ति धारणा यानाः ज्ञान व विवेकया निष्पा मिखां तीसिना जुइत मगध सम्राटया पद व्यूगु मखु । गुम्ह अबुजुं थः महाचार्यपिनि वचनयात अपेक्षा यानाः जन्म बिल, ब्वलं कल, उकीया पलिसा आः हे बिल । छु जगते उपकारया नं प्रतिशोध

दु ला ? बन्दी ! अहो बन्दी !! कायूनं अबुयात
बन्दी !!! (सासः इको ताहाकेक तथाः) यदि
महाराजया मने.....

(कोशला म्हुतुप्वा तिना बी)

कोशला—बस् गात, मालती ! ख्वःगु नुगःयात भन
हीक विरह गीत न्यंके मत्य । तर मालती, नाथं
थ्व भविष्य न्हापा हे खंगु जूसां छुं अजातया
प्रति कुभावनाया किचलं हे मने गाकी मखु ।
गुखुनु पुरोहितया म्हुतुं लक्षण फल पिहां वल,
उखुनु निसें जित घण्टौं मन्तव्य न्यंकः वल । हे
भगवन्, थौं व उपदेश गय सत्य रूपे परिणत
मजुल ? छु निर्मल समाजया मनूनं निघौया
संगतं थुलि स्यने फुगु ला ? जिं ला थ्व भवि-
ष्य न्हापा नं खँ, तर थुलि स्पष्टं मखु । थ्व
भविष्यया सारा दृश्ये मातृ-हृदय व सन्तान
अभिलाषी मनया मोहान्धकारया पर्दां तोपुया
बिल । गुखुनु नाथ बन्दी जुल, गुखुनु जिगु हृदय
चूर्ण चूर्ण जुल—उखुनु थ्व पर्दा हटे जुल ।
(मालतीया बोहले ल्हा तइ)

मालती—(कोशलाया ल्हा ज्वना) सह याना दिसैं ।
सदां मानव हृदये व हे भावना स्थिर जुयाच्चनी
मखु ।

कोशला—(बिच्चे) मालती, थ्व नुगः गुकथं ख्वाउंके ?
सहनया नं सिमाना दु, थौं व अतिक्रम जुइन ।
गुखुनु नाथयात नयेगु मबिल, जित फुसुलु
ल्हातं जेले नाप लाके छवल, उखुनु निसें जिं
कालयात आह्वान यानाच्चना । किन्तु काल नं
सःत्ये बले वइम्ह मखु । (छ्यौंहीका) थुखे
नाथया जीवन संकट, मेखे काय्या कुकर्म व
उकीया विपाक, जि हे छम्ह बिच्चे कानाच्चन ।
दुष्कर्म मेपित जक पीडा बी मखु, वयागु

व हे कर्म वया भविष्यया संकट, पीडा एवं पश्चातापया
जननी खः । थ्व अजातं गथे मसिल ?
(प्रभाया प्रवेश)

प्रभा—(छ्यौं क्वलुका)—प्रणाम महारानी !

कोशला—(नम्र भावं) वा, प्रभा ! बरु, छं जित आः
नं छाय् महारानी धया ? गुम्ह नारीया स्वामी
बन्दी जुयाच्चन, वया अधर्दा गिनीयात छु आः
नं महारानी धायेकेगु अधिकार दनि ला ?
नीतिया खँ छं लोमन ला ?

मालती—छि, जिमि महारानी हे खः नि । स्वार्थी व
धूर्ततय् मखुसां जिमि हृदयया महारानी !

प्रभा—(उत्साहित जुया) ठीक, राजनीति विनयं महा-
रानी मधाय्वं जिमिसं उकीयात समर्थन याये
मफु । जिपिं दासीतय् मालिकनिं ! जिमित स्नेह
रस त्वंकूम्ह मां !!!

कोशला—(कोमलभावं) प्रभा, मातृ-पदं च्युत जुइ
धुंकूम्ह नारीयात हानं मातृत्व बीगु छिमिगु
अभिप्राय असम्भव ! जिगु हृदय पीडा आः मां
शब्दं शान्त जुइ मखु । गुम्ह थःमं मिला
प्वाथे तयाम्हं थौं जित मातृत्वं कुरकाः थ्व द-
शाय् तल । मांया मिखा न्हाःने अबुयात बन्दी
यात । उकिं, आः जित मातृत्वया अभिलाषा
नं मंत । यदि थ्व अभिलाषा न्हापा हे महुगु
जूसा थौं थ्व दशा वइमखुगु । थ्व जिगु हे भूल,
भ्रम व मोह मादकताया फल खः, गकीया कटु
रस जिं त्वनाच्चना । अह प्रायश्चित्त.....

प्रभा—[संभ्रमपूर्वक] प्रायश्चित्त.....?

कोशला—खः, प्रभा प्रायश्चित्त ! याकनं थ्व हृदय गति
बन्द जूसा शायद थ्व प्रायश्चित्तं मुक्त जुइ ।
गुम्हसिनं काय्या पाखे थःम प्राणेश्वरयात
बन्दी याःगु स्वे माल, वयागु नारी जीवन नं
धिक्कार खः । [ख्वइ]

मालती—[प्रभापाखे स्वयाः] प्रभा, नुं राजा प्रसेन-
जितया थाय् वने । प्रसेनजितं थम्ह केहैयात
सहर्ष स्वागत याइ । उकीया लागी न्ह्याक
विघ्न फये माःसां लिचिली मखु । अथवा अन
जंगले वने, गन वृक्ष व पाषाणया छाया एवं
सहानुभूति प्राप्त जुइ । थव पाप पूर्ण कलुषित
भू राज्यं अलग जुइ ।

कोशला—मालती, जिगु नं थव विचाः दु, तर नाथयात
थव दशाय् तोता वने मनं मफु । जीवनेश्वरयात
थुजागु भीषण परिस्थिती वाना थः छम्ह जक
थव वातावरणं अलग जुइगुया परिणाम छु जुइ ?
जिके भूखण्डयाकेथें उपेक्षित शक्ति मदु । परन्तु
छु, यदि सुं काय् नं बौयात बौ मधाल, थुलि हे
मिथ्याया आधारे मिसां नं वयात थःम नाथ
अस्वीकार याइ ला ? असम्भव ! असम्भव !!!
असम्भव !!! नारी हृदय अत्यन्त कोमल खः,
किन्तु दुःख सहयाये थाय् वज्र स्वयाः नं
कठोर जू ।

प्रभा—महारानी ! आः छु उपाय दनि थव कठोर राज-
नीति कुचक्रं बचे जुइत । परिस्थिति भीषण रूप
धारण याये

कोशला—[तोत्र स्वरं] राजनीति ? राजनीति हे विश्वया
नीति मखु । राजनीतियात थुलि अपो स्वतन्त्र
व सम्मान बी मत्य, गुर्कि लोक-नीतिया सम्मान
चूर्ण चूर्ण याइ, धर्म-नीतियात धू याइ, मानव
धर्मयात लाकर्म प्यंकी !

मालती—[प्रभापाखे स्वया] प्रभा, थव विश्वे मिसातय्गु
छु अधिकार मदु ला ? राजनीतिया कुचक्रया
विरोधे नारी पलाः तये मज्यू ला ? वयागु
पीडा, कष्ट, उष्ण स्वास नापं पिहां वःगु
'आह!' पुकार छु थपायसतं अपेक्षित ला ?
गुपिसं पुरुषया चरणे छ्यो तयाचवन, छु इमित

हे थुलि तिरस्कार, घृणा, निराशा, दुर्दशा व
उपेक्षित-भाव ? राजनीती राजमातायात छु
अधिकार राज्ये मदु हँ ! छु छ अले नं मौन
जुयाः च्वनेगु ला ? नीति समाजयात देकी,
समाजं नीतियात देकी । थःत कष्ट जूगु नीति-
या विरुद्धे छु नं दने माः, जि नं दने माः ।
यदि जि व विधानया विजारोपण याःम्ह मनु
नाप लाःसा न्हापां ख्वाःदंक थुकलं बी, गुम्हसिनं
नारीपित राजनीति हक मविल । काय् सम्राट
जुल, अबु जेले तल, मानं पुलु पुलु स्वयाः ख्ववि
हायेका च्वनेगु । अहो असह्य !

प्रभा—थव खँ ठीक खः । तर अधिकार दुथे काय् नं
फुसा । सम्राटं

[अजातशत्रुया सहसा प्रवेश]

अजातशत्रु—(तीव्र भावं)—छु सम्राटं ?

(मालती व प्रभा भयं खाइ)

कोशला—(घृणित भावं) दुष्ट !

अजात०—(उत्तेजित जुया) दुष्ट मखु शत्रु !

कोशला—हुं दुष्ट, ख्वाः क्यना च्वने मत्य ।

अजात०—(व्यंग भावं) हवस ! (तःसकं) वनेगु व मव-
नेगु जिगु इच्छाय् निर्भर । थन जि सुयागुं
अभिशाप शिरोपर यायेत वयाम्ह मखु । न
सुनानं धयां वनी, न च्वनी ।

[कोशला मौन जुइ । छको अजातशत्रु व तलवार स्वइ ।
अले निर्निमेष दृष्टि पृथ्वी स्वइ ।]

मालती [कातर स्वरं] सम्राट, छु खँ । मानं काय्यात
छु खँया उत्तर मबी ? हानं.....

अजात०—हानं हानं यानाः स्वर्ग व नरकया खँ तकं हानं
याना यंकीगु सिद्धान्तया खँ न्यना च्वनेत
समय मदुः । आखिर मिसा मिसाया पं मल्यूसा
सुयाःली ? धा, छिमि महारानीयात पश्चातापं
पुकाः च्वने माली ! सावधान जु । काय्या

शक्ति-प्रदर्शन खनाः नुगः मूर्पि नं मां ला ?

(बनेत तयार जुइ बले रत्नाया प्रवेश)

रत्ना—प्रणाम, महाराज !

(अजातशत्रु दिनाः रत्नापाखे स्वइ)

महाराजया सुपुत्र जन्म जूगु समा-
चार नकतिनि जि न्यनाः ।

अजात०—(भवा शान्त भावं) हां, रत्ना ! व हे समा-
चार न्यंके धका वया, कने हे मलानि अभि-
शाप फया वने त्यना । मां, छु थुजागु हृदय-
यात ला धाःगु ? थुजागु हृदय हे ला पवित्र
हृदय ? गुम्हसिगु मधूर संभाषण छको न्यने
महु, व मां ला ?

(अजातशत्रु रत्नायात स्वइ । रत्ना मौन जुयाः लुसि फाः
स्वया चवनी)

कोशला—छं छु शुभ समाचार.....

अजात०—(खँ त्वाथला) शुभ समाचार मखु, अशुभ
समाचार !

रत्ना, मालती—म हा रा ज !

अजात०—छु महाराज धया ? छिमि महारानीया
लागी जि पुत्र जन्म जूगु नं अशुभ समाचार-
थें शोकमय ! जिथिं जाम्ह दुष्टया काय्.....
(चंक्रमण याइ)

कोशला—(तीव्र भावं) छिः, अजात ! छ पूरा अन्धकारे
भटके जुयाचवनतिनि । नशौली ! हुं, एक घण्टा
लिपा वया छं न्यने माःगु छु, न्यं वा । आम छंगु
म्हुतुं पिहां वयाः च्वंगु छगू छगू वाक्य छपु
छपु तिक्षण तीरंथें जित प्रहार याना च्वने मत्य ।

अजात०—(चंक्रमण दिना कोशला पाखे स्वया) तीर ?
का, श्रमणया अनुयायीयागु श्रवणनीय सुत्र
न्यं । अहं मातृस्वथा मन्त्रोच्चारण ! छगू खँ
कनेत व न्यनेत वयाया फल गात । तर
सावधान ! जि नशौली मखु !

कोशला—(अजातशत्रु यात स्वया) यदि छ नशौल
मखुसा कदापि नकारात्मक चरित्रया प्रतिमूर्ति
विम्बिसारया काय्या म्हुतुं आमजागु वचन
पिहां वइ मखु । हानं छं छाय् न्यने माःगु ख
मन्यंसे जित प्रहार यानाचवना ?

अजात०—(ब्यंग भावं) बस ! गात । तृप्त, सम्पूर्ण
जुल । आः न्यने माःगु मंत । मन्त्र व सूत्र हे
श्रवण याये धुन । फल कन्हे हे दइथें । लाःसा
आः थर्थें हे !

कोशला—(वा न्यया) दुष्ट, अहं व हे तीर ? हुं,
हृदय पवित्रता वाह्य दृष्टि खनी मखु । पवित्र
हृदयं हे जक खनी । वयात हे उकीया प्रतक्ष
प्रमाण नं प्राप्त जुइ ।

अजात०—(तीव्र भावं चंक्रमण दिना)-खः, तीर ! हृदय-
परीक्षा नं श्व तलवारं याइ । (तलवार पिकाइ,
मालतीं मिखा तिसी, रत्नां ववे स्वइ, प्रभा तहाकेक
सास छको लहाना कोशलायात स्वइ) यदि थुलि
याये मफुसा थव तिक्षण धारया छु सार्थ-
कता ? मेल, गुगु खँ न्यने धका वयागु खः
उकीया उत्तर दत, सम्पूर्ण हे दत । जित भ्रम
जुल । जि मती तया, जिगु मन सन्तान प्राप्त
गुलि हर्ष जूगु खः, उलि हे जि वू बले नं जू जुइ ।
अहो जि वू बले उलि हे शोक जुल जुइ, गुलि
जिगु मन थौं हर्ष जुल । वाह रे अनन्तगुणी !

कोशला—(अत्यन्त तीव्र भावं) अधर्मी ! पितृ—
विद्रोही !! अजातशत्रु !!! (अजातं लिफः स्वइ)
छं आमजागु शब्द न्यंका च्वने स्वयाः जित
आम तलवारं निकू थला छव । चण्डाल ! यदि
छं थौं थथे धाः वइगु स्युसा छं थौं नकतिनि
धाथें छ वू बले शोकोत्सव माने यायेगु खः ।
तर हाय रे अभिलाषा ! नाथं काय् ला म्हाय-
ला प्रश्न उलि धुवां धू छाय् यात ? हाय

रे सन्तान प्रेमा मन ! "पुत्र" शब्दं सर्वस्व
हे लुटेयाके माःथें च्वंक थुजाम्ह दुष्ट पुत्रयात
सुपुत्र जुइमा धयागु अभिलाषा व शुभेच्छा
यानाः महादान यात । हाय रे प्राणनाथ ! छं
न्हापा हे थ्व अभागिनी नारीयात थ्व भावी
कुपुत्र धाःगु जूसा थौं थ्व दशा न्ह्यःने वइ
मखुगु !

[अजातशत्रुं ताहाकेक मसुका क्को तयाः भति क्व स्वइ]

हे सुख कामिनी मन ! छंन्हापां हे थथे दुःख
सी मालीगु गथे मखन ? छंत भ्रम जुल, छं
तुरन्त धाइत सःतिके छ्वल । वया लागी परि-
चारिकापि मुं कल । गरीबपित छें-बुं बिल । हाय
रे बन्दीनिनाथ प्राणेश्वर !! छं थौं थःत बन्दी
याइम्ह भावी बन्दीकारकयात चिरंजीविया
अभिलाषा यानाः जेलं बन्दीपिं मुक्त याना
जय जयया उदान वाक्ये ल्हाके बिल । हे भग-
वन् , आः थ्व न्ह्यःने छु दृश्य ? इपिं बन्दीतयगु
थासे आः थः पुत्रपाखें स्वयं च्वनाच्वन, नय
मखना सुखू चिनाच्वन ! [ख्वबि वेकाः निप्पा
ल्हातं खाः त्वपुइ]

अजात०—(बिच्चे) मां ! (अजातशत्रु फेतुइ)

कोशला—झाय् दुष्ट ? (खाः उली)

अजात०—जित....दुष्ट.... ।

कोशला—अजात ! छ दुष्ट मखुसा सु दुष्ट जुइ ? न्यंकां
गुलि न्यंके ? गबले छंके पचिने कइ वल । न्हि
दल नं छंगु कष्टया अनुभव याना धाः मयाकू ।
थौं व हे प्रेमं व्वलंम्ह कायूनं अबुया पालि
फायका..... । (ध्वाक्क भोसुइ । अजातशत्रु
न्याक वनाः फेतुइ । ल्हाः ज्वना)

अजात०—[सानुरोध दृष्टि खाः स्वया] मां..... ।

(कोशलां अश्रु प्लावित मिखा कना स्वइ, हानं तीसी)

अजात०—मां.....अ.....ले..... ?

कोशला—आः धाय्

अजात—मां..... ।

कोशला—मालती (अजातशत्रु मालतीपाखे स्वइ । मालती
नं खाः त्वपुया ख्वया च्वनी । पलख निस्तब्ध ।)

अजात०—मां..... ।

कोशला—हे नाथ ! छंत काय्या पीडा नं थःगु पीडा-
थें । छं व न्हि दुगु पचिं म्हुतुइ तया तल । व
पिहां वःगु न्हि दनाः वां छ्वेव न्ह्यलं चाय्की
धका थःमं नुन । अ...ह...मा...या .. ।
धन्य....स्ने...ह । हे...भ...ग...व...न.... ।

(कोशला म्हु तिल्ल प्यंका मूर्छा जुइ)

अजात०—(कोशलाया क्ख्यौंले जवगु ल्हातं सस्नेइ स्पर्श
याना रोदन पूर्ण शब्दं) मां.....अमात्य !
मालती ! रत्ना ! सुं सःति.... ।

(रत्नाया प्रस्थान)

(मालती, प्रभा, अजातशत्रु मिले जुयाः मूर्छित
कोशलायात लः हा हा याइ । पलख लिपा रत्ना व
अमात्यया प्रवेश)

अमात्य—(छ्यौं क्व छुका) महाराज !

अजात०—हुं, वनाः अबुयात तुरन्त शयनागृहे यंका
सेवा या । कविराज जीवकयात सःतिके छ्व ।
जिं थन.... । (कोशलायात स्वइ)

अमात्य—(ल्हा बिन्ति याना) यथा आज्ञा ।

(प्रस्थान । मेखें छ्म्ह दूतया प्रवेश । ल्हाते
च्वंगु पौ बीत ल्हा भचा न्ह्याकाः)

दूत—(विनीत शब्दं) महाराज !

अजात०—दूत ! हुं आम युद्ध सम्बन्धि पौत हया च्वने
मत्य ।

दूत—सम्राट, तर (अजातं क्रूर दृष्टि स्वइ । दूतं अर्ध
विनीत सलं) तर, तर, महाराज ! जेलं ..वःगु
महाराज...या...गु .. दे....हा...न्त.... ।

(अजातशत्रुं पौ काइ, क्को व्वनी । अले अजातशत्रु,
नं मूर्छित जुइ । छ्म्ह अमात्यया प्रवेश ।)

(पटाक्षेप)

आठ बजेती बिन्दुलाल
सायात खरचा बिया वःगु
शिवमाया तता चुकयतुं
धोदुदुल ।

कान्ताया रोग लाइन

कुमारी मनी

बिन्दु—याकन जा
थू हूँ ।
रमां लं ज्वना धाल—
भचा आसे थ्व लं छपानि

बिन्दुलालं छुं धाये जक त्यन, शिवमायां काचाक
धाये लाकल—म्हिगः छाया मवया ?

बिन्दु—म्हिगः मनू छम्ह वःगुलिं वये मलात,
छायथें ?

शिवमायाया मिखायू ख्वबि लःलःधाल, कक्कु फुले
जुया वल, खँ ल्हाये मफुत, बल्ल बल्ल धाल—नानीया
मज्यू धया कारे गयू याये ?

बिन्दु—तलेनि नु रे !

निम्हं थाहाँ वन, कोठायू रमाया लं सुयाच्चन ।
इपिं निम्हं दुहाँ वःगु खना वाथाइथां दना “भागि याये
तता !” धया भवाताहाँ दन । हानं “दिसँ रे गबयूत दना
च्वना दीगु” धया लं सुया च्वंगु भ्वाक्क लासायू दिक्कल ।

शिवमायां “छु सुया च्वनागु ?” धा धां फेतुत ।

“अँ, लं छपाः सुया च्वनागु” धका रमा नं छखे
फेतुत ।

शिव—छु याना जी, गुगु याना जी; दतं फतं व हे
छम्ह म्हायू ?

बिन्दु—क्यना-किना मस्वया ला ?

शिव—डाक्टर ला छको क्यने हल, तर छको क्यं
बले द्वालुल, भायू नं थूगु मखु, ‘इन्टेस’ धाल ला छु
धाल मस्यु, याये माल हँ ! म्ही नानीचाया बाःया धाःसा
डाक्टरं जक धाःसा न्हागुं हे पत्याः जुइगु, जित ला
छुं हे पत्याः मजू । जोषिं धाःगु जूसां छु खः छु खः !...
मखु, छँ छकोनिं वा रे ।

बिन्दु—जा नया वेका मज्यू ला ?

शिव—अयूसा जि वने का, याकनं वा ।

रमा—ज्योनां याना भासँ रे ।

शिवमायां “म्हाल लिबात” धया वन ।

सिधयूके, सिधइन छु !

बिन्दु—गन वनेत माःगु व लं अपायूसकं हथासं
सुइत ?

रमा—मिश्रि निनिया कायूया व्याहा हँ !

बिन्दु—व हे लं फिना वने माः ला ?

रमा—न्हुगु लं छपाः फिना वन धाःसा मनूतयू
म्हुतुप्वाः तिके फइ ला धका ।

बिन्दु—अहो गजागु लं व मनूतयू म्हुतुप्वाः ला
तिके फुगु, छु द्योनं वरदान ला बिया तःगु मखु ला ?

रमां “लं छपाः सुयां हे चितासू मव्यू” धया लं बैं
तुं बस्वाना जुक्क दना जा थू वन ।

x x x

बिन्दुं जा-जि नल । बजां त्व खं छन्धो ला घने
लाः नि धयागु मती तयाः घन । न्धो ला वेकल, परन्तु
छम्ह अपराधीयातथें तुं न्धलं वयात मतोतल । तर
जवरजस्ति हे वं न्धलं फुस्के याना वल्ल टेवले थयूक
स्वः बले २ बजे जुया च्वंगु खन । वाथा इथां दना वसः
पुना पिहाँ वन । शिवमाया तताया स्वाहाने कोसं जक
छु थ्यन सिद्धिवीरं “गो आःतलें मवःनि का” धाःगु वं
ताल । अले व तीजक स्वाहानें थाहाँ वन । सिद्धिवीरं
स्वाहानेसलं दना कोठां पिस्वया “भालका का, नकतिनि
नां जक कया च्वना भासँ” धया कोठायू च्वना यन ।

सिद्धिवीर—नानीयात आः सु क्यने ? डाक्टर
क्यना स्वयां टी० बी० धाल । बैद्य क्यनां धाःसा मिखा
लगे जूगु धाल । उखुनु मांम्हस्या जातः नं क्यना स्वत,
छु धया हलः ? अँ “शंचर मभिगु आः बइगु शंचर-
वार खुनु महांकाःद्योयाथायू पूजा छ्वया द्यु, चन्द्रमा नं
दान याना द्यु, याकन हे सीदया वइ” धया हल, याना

नं बिया, तर फुक्क सित्ति का ! सित्तिके जोशीं ब्रमना
जाकि, च्यागः ध्यवा नल ।

बिन्दु—ज्वर नं वः ला ?

सिद्धिवीरं छु धाइ, कान्ताया नुगःया घाः इमिसं
स्यूगु मखु । पिन्यं खंगु खँ धाल—ज्वर ला मवः, भं भं
गंसि जुया वनाच्चन, नये नं मयो ।

अज्याथाय् ज्यान तता नं तुगुलुक्क थ्यंकः वल ।
सिद्धिवीरं वयात स्वया धाल—गन वना वया ज्यान ?

ज्यान—अँ, थन हे वयागु—नानी उसाय्—मदु
धाःगुलिं छको स्वय धका ।

सिद्धि—व हे खँ ला लहाना च्वनागु, याये जिक्क
उपाय याये धुन अयूनं मज्यू सो रे ।

ज्यान तता “ज्यू” धया वाथाक दन । वया ल्यू
ल्यू शिवमाया नं कोठां पिहां वन ।

ज्यान ततां लें लें हे धाल—मखु काकी, जिं स्वे बले
ला कान्ताया रोग जूगु मखु, वया व्यथा मिगु हे ।
उखुनु जिपिं निम्ह महाकाःद्योयाथाय् वना । लें टुडि-
खेले चाःखूवःम्ह ल्याय्म्ह छम्ह नाप लात । अले वया
मिखा व हे युवकयाके लाः वन । अले वया मने
छु लुलथें मस्यु वया मिखां ख्वबि हाल । लाय् धुंक्कुगु
घाःले धोगुथें व युवकं नं वयात कन्ना चाया पुक
स्वत । वया नं छुं अपशोच जूथें च्वं । अले जिं थ्व
चाल भिं मताल, कान्तायात लहाः ज्वना हया । द्योया-
थाय् थहां वना न्हापां जिं भागि याना, अले नानी
‘जिगु आशा पूर्ण जुइमा’ तीसकं धयाः द्यो भागि यात ।

द्यो नं ‘ज्यू’ धाइ ला धयागु आशंथें वं छूयो नं उजुं
मल्हं ! जिं अय् गुबेत द्यो भागि याःगु द्यो हे काये
बका लाकी छु ? धासेलि तिनि छूयो ल्हना लिफः स्वत,
अबले वया ख्वाः नं भति द्याउँल । जिं खँ त्वपुया ‘वने
मत्योनि ला’ धया द्योचाः हिला क्वहां वया, व नं वल ।
अले जिं ‘न्हाचःयाम्ह मिजं सु ?’ धका न्यना । कान्तां
धाल—‘स्कूलया पासा ।’ खँ खँ हानं जिं धया—‘न्हाचः
छं द्योयाके छु फवनागु ? छंगु आशा छु ? जिं ज्यूसा धया
बी का, द्योयाके फवनां बाःनं सी ला ?’ वं मिखाय् ख्वबि
जाय्क तयाः धाल—‘छुं मखु ।’ जिं हानं ‘जित धयां
छु जुइ, जिं धया हे बीनि’ धयां ‘ततां थु हे थुल जुइ’
धया क्वच्छुत । जित ला कान्ताया रोग थ्व हे जुइ
धका संखा वन ।

शिवमाया—व मिजं सु ले म्हस्यू ला ?

ज्यान—व ला ?—न्हू सड़के च्वंम्ह कृष्ण बहादुर-
या काय् का ।

शिवमाया हथाय् चा चां धाल—अय्सा कान्ताया
रोग लाइन । उखुनु म्हः वःम्ह लमियात जातः बिया
छूवये ।

अले कोठाय् द्वाहां वना खत्तं शिवमायां सिद्धि-
वीरयात उखे कोठाय् मफया गोतुला च्वंम्ह कान्तां
ताय्क न्यंकल—‘सो, जिं ला थौं न्हू सड़कं जात काः
वःम्ह लमियात जातः बिया हे छूवयेगु खं ला !

सिद्धिवीर थ्व खँ न्यनाः तोलेहे जुल । उखे कोठाय्
कान्तां फांया सालाः ख्वाः त्वपुल ।

थःगु किपा छापे याका
इना बीगु हे थःगु व्यक्तित्व
मीत विज्ञापन बीगु खः !

गौतम बुद्ध २५ सं:

दं न्हापा प्रचारयाना
विज्यागु धर्मयात बुद्ध-
धर्मधाइ। तथा थव धर्म-

भारते बुद्ध-धर्मया उत्थान व पतन

भिक्षु शाक्यानन्द

अश्वघोष, बसुबन्धुपि नं
शर्वास्तिवादी भिक्षु जू
वन। इमिसं थव धर्मया
विषये आपालं वाद

यात हे लिपा थेरवादी बुद्ध-धर्म धाः वन। बुद्धया महा-
परिनिर्वाणं लिपा राजगृहे जूगु प्रथम संगायन काले,
बेशाली जूगु दुतीय संगायन काले, स्वंगू शताब्दी ई०पूर्व
सम्राट अशोकं पटनाय् याःगु तृतीय संगायन काले तक्कं थव
धर्मयात थेरवादी मधाःनि। छाया कि अबले तक मेगु
वाद हे मदुनि अथवा थथे धया दिसं अबले तक बुद्ध
धर्मया फूट मजुनि। सम्राट अशोकं थःम काय् व
म्याय् लंकाय्, सोन व उत्तरा बर्माय्, काश्यप व
महादेव उत्तर दिशाय् धर्म प्रचारार्थं छव बले तक बुद्ध-
धर्म वाद वाद रूपे भिन्न भिन्न मजुनि, अतः व व हे
धर्म खः, गुगु तथागतं आज्ञा जुया विज्यात।

अशोक कालीन पश्चात् भिक्षुपिनि विच्चे निगू वाद
बने जू वन। सांची च्वंपि थेरवादी, मथुराय् च्वंपि शर्वा-
स्तिवादी। शर्वास्तिवादीपिसं बुद्ध-वचनयात उल्लंघन
याना पालि त्रिपिटक संस्कृत भाषाय् अनुवाद यात।
भगवानया जीवन काले नं गुलिं भिक्षुपिसं संस्कृत भाषं
धर्म देशना यायेगु व च्वयेगु खं निवेदन याःगु खः।
तर भगवान बुद्धं जन भाषां हे धर्म प्रचार यायेगु भिक्षु-
पित आज्ञा जुया विज्यात। सम्मानया दृष्टि संस्कृत
भाषं छुं च्वयेगु व धर्म प्रचारयायेगु भिक्षुपिनिगु
इच्छा व विचाःयात पनाः विल। गुम्हसिनं संस्कृत
भाषं बुद्ध-धर्म अनुवाद यात वा प्रचार यात उम्ह भिक्षु-
यात दुक्कट आपत्ति लाइ।

शर्वास्तिवादया प्रचारं तीव्र गति धारण यात।
सम्मानित संस्कृत भाषां बुद्ध-धर्म प्रचारया माध्यमं
संस्कृतया जानकारी पुरूष-पिनि विच्चे व राज दरवारे
थुकीया प्रचार जुल। अबले हे पेशावर नगरे कनिष्क
राजकाल वल। कनिष्कं शर्वास्तिवाद धर्मं श्रद्धा तल।

विवाद यात। अश्वघोषं काश्मीरे बौद्ध-सभा नं मुंकल।
अबले हे अश्वघोषाचार्यं बुद्ध-धर्मयात स्वंगू भागे विभक्त
याना विल—श्रावक, प्रत्येक, महायान। थव स्वंगू याने नं
अश्वघोषं श्रावक व प्रत्येकयान वां छया महायाने
आपा जोर विल। थःगु वादया शक्तिया निति 'वेभा-
सिक' धयागु सफू छगू नं च्वल। थथे हे बसुबन्धु
बुद्ध-धर्म प्रवेश जुयाः वं अधिधर्म कोष च्वल। दक्षिण
मद्रासया नागाजुनं माध्यमिक शून्य वादया सृजन
याना अष्ट सहश्रीका, सप्त सहश्रीका ग्रन्थ निर्माण यात।
थथे हे क्रमशः मतया वृद्धि जुया व वं भिच्यागू प्रका-
रया मत (वाद) दत। परन्तु विशेष याना विक्रम पूर्व
कनिष्क जुजुया सहायतां याना अश्वघोषाचार्यं हे महायान
प्रचार कार्ये खूब सफल जूगु खने दु। अबले हे अनेक देव
देवताया नं सृष्टि जुल, गुकीयात भगवान बुद्धं खण्डन
याना तःगु खः। अबले हे मन्त्र तन्त्र नं बुद्ध-धर्म दुहां
वल, गुकीयात भगवान बुद्धं गुह्यया नामे मनूत अन्ध-
कारे भटके जुइगु, धका निन्दा याना विज्यागु खः।

भारतीय तात्कालीन बुद्ध-धर्म ब्राह्मण धर्मथे मंत्र,
तन्त्र व देव देवताया स्थान प्राप्त जुइ धुंका चौरासी
सिद्धपिं नं थव हे महायाने दुहां वल। गोरखनाथ
भैरवी चक्र चलेयात। गुगु कार्ये ऐला, थव व
मिसाया आवश्यकता दु। एनं थव वादया प्रचार गावकं
जुल। कारण अबलेया भारतीय शान शौकत युगया
जुजुपित थव हे धर्म ग्रहण याये छि।

भारतीय इतिहासं गबले शान शौकत
युग खन अबले हे बुद्ध-धर्म नं अर्थया अनर्थ याना
शान शौकत युग प्रवेश जूवल। पूर्वाचार्यपिसं समा-
धियागु अमृत रसयात मद्य, पाप धर्म रूपी पशुयात

ज्ञानरूपी शस्त्रं क्षेदन याना चित परमार्थं लगे यायेगु-
यात मंस, वायु योग द्वारा श्वास प्रश्वास स्ववशे हयेगु-
यात मीन, कुसंगत तोता सत्संगत यायेगुयात मुद्रा
धाःगुयात क्रमशः वाह्य अर्थं ऐला-थ्वं, मंस, न्या, स्त्री
आलिंगन (मुद्रा) अर्थ काःवन ।

थ्व हे रूपया बुद्ध-धर्म प्रचार जुया च्वं बले तुर्कि-
स्थानं मुसलमानत वया उत्तरी भारते हमला यात ।
तांत्रिकया अनुयायीपिसं मन्त्र तन्त्रं मुसलमानत हटे
यायेगु प्रयत्न यात । कारण अबलेया विकृत बुद्ध-धर्मया
भिक्षुपिं जुजुया तुति ज्वं जुइपिं खः । जुजुपिसं नं युद्धे
मन्त्र तन्त्रं सहायता बीगुलिं हे इमित मान मर्यादापदे
तया तल । परिणाम थ्व जुल कि आखिर युद्धे पराजय
जूबले मुसलमानतयसं बौद्ध भिक्षुपिनिगु हत्या यात ।
बौद्धपिनिगु असंख्य धन लुटे यात । बौद्ध-मूर्ति चकना-
चूर जुइक नष्ट भ्रष्ट याना बिल । हानं उकीसं ठीक
जुइक छुं समय लिपा अबले हे दक्षिण भारतं शंकरा-
चार्य पिहां वल । गुम्हसिनं जुजुपिनिगु सहायता कया
बौद्धपित आपालं दुःख बिल । आपालं सफू मी तइ
बिल । आपालं भिक्षुपित स्थाना समुद्रे वां छइ बिल ।
ग्याःपिं गुलिं भिक्षुपिं देश विदेशे बिसिवन । गुलिं भिक्षु-
पिं तिब्बत व नेपाले नं बिसिवल धइगु खँ इतिहासं कं ।
अन इमिसं व हे थःगु वादया प्रचार यात । वस्तुतः
बुद्ध-धर्मया विभिन्नता थुगु रूपं देश विदेशे दःवंगु
खने दु । उकिं पालि, संस्कृत, प्राकृत भाषाया बुद्ध-धर्म
छगूलीथे छगूली मिले जू मवंगु जुइ माः ।

आः भीसं उकिं कट्टर मजूसे विचाः याये माः गुगु
धर्म अथवा गथे याःसा बुद्ध-धर्मया माध्यमं लोक
कल्याण याये फइ । ग्रन्थे छगूलीथे छगूली मिले मजूसां
भीसं इतिहास न्दःने तया छुटे याना यंके माः गुगु सत्य
खः । छुं अंश भीसं थःगु विचारं हे निर्णय याये फु ।

‘काय विसोधने स्वाहा’, ‘वचन विसोधने स्वाहा’,
‘मन विसोधने स्वाहा’ थ्व स्वंगूया अर्थ छु जुइ ?

बौद्ध मात्रं स्यू, भगवान बुद्धं दशां कुशल पाप मया-
येगु उपदेश बिया विज्यागु दु धयागु खँ । उकिं ‘काय
विसोधने स्वाहा’ या अर्थ हिंसा, खुँ ज्या व व्यभिचार
मयायेगु खः । ‘वचन विसोधने स्वाहा’ या तात्पर्य भूउ
खँ मलहायेगु, निन्दा मयायेगु, वचन द्वारा परिचित
दुःखे मयायेगु, चुगलि मयायेगु जुइ । ‘मन विसोधने
स्वाहा’ या मतलब परया धने लोभ मतेगु, परयात द्वेष
मतेगु, कर्म फले विश्वास तयेगु खः । थथे हे अनेक मन्त्रे
वा बाष्प्ये सत्य अर्थ मथुया वाह्य अर्थे लाः वना च्वंगु दु ।
मेगु खँ ला छखे हे तये, बौद्ध-धर्मया गुगुं वादे (याने)
तत्वगुणयात नं बुद्ध धका माने याना च्वन । उकीया
उत्पत्तिया ग्रन्थे छगः छगः आखःलं छम्ह छम्ह बुद्धया
सृष्टि जूगु खँ उल्लेख जुया च्वंगु दु । गथे शून्ये ॐ
या सृष्टि जुल । ‘ॐ’ द्वारा पंचरश्मि, व हे पंचरश्मि
पंचबीजाक्षर दत्त—ऊँ, हुँ, त्राँ, हिँ, खँ । अले व हे पंच-
बीजाक्षरं न्याम्ह बुद्ध उत्पन्न जुल —‘ऊँ’ कारं बैलो-
चन, ‘हुँ’ कारं अक्षोभ्य, ‘त्राँ’ कारं रत्नसम्भव, ‘हिँ’ कारं
अभिताभ, ‘खँ’ कारं अमोचसिद्धि । पालि साहित्ये बुद्धया
विषये स्वता प्रकारयापिं बुद्धपिनिगु खँ जक उल्लेख जुया
च्वंगु दु —‘प्रज्ञाधिक बुद्ध’—मतलब प्रज्ञा द्वारा थःगु
पारमिता वसपोलं प्यंगू असंख्य व छगू लाख कल्पं पूर्ण
याना बुद्ध जुइ, ‘श्रद्धाधिक बुद्ध’—वसपोलं च्यागू असंख्य
व छगू लाख कल्पं पारमिता पूर्ण याना बुद्ध जुया विज्याइ,
‘वीर्याधिक बुद्ध’—वसपोलं भिक्षुगू असंख्य व छगू लाख
कल्पं पारमिता पूर्ण याना बुद्ध जुया विज्याइ । स्वंगू
प्रकारया बुद्धपिसं नं दान, शील, निष्क्रम, प्रज्ञा, वीर्य,
क्षान्ति, सत्य, अधिष्ठान, मैत्री व उपेक्षा थ्व भिगू
पारमिता, भिगू उपपारमिता, भिगू परमत्थ पारमिता
पूर्ण याना विज्याइ । अन्ते भोथे छम्ह मांया व्वाथे
च्वना, मचां तःधिक जुयाः बुद्धत्व प्राप्तया निती गृह
त्याग यानाः बुद्ध जुइ । गनं आखःलं सृष्टि जुइ
मखु, आकाशं कुटुं वइ मखु ।

आः भीसं बुद्ध-धर्मं जात-पातया वारे विचाः
याये । थ्व सर्वमान्य खँ खः भगवान बुद्धं जात पातया
खण्डन याना विज्यागु दु । प्रायः आपाः बौद्ध-देशे
बुद्ध-धर्मं प्रवेश जुइया निंति जात पात महु । जात पात
बौद्ध-धर्मं तयां धर्मयात गौरव तयेगु जुइ मखु, अपितु
संकीर्ण सिमानाय दुने कुनेगुथें जू वनी । तर भी नेपाया
मंजुश्री पाराजिकाय नं चतुर वर्ण दयेका ब्राम्हण, क्षत्री,
वैश्य, शुद्रया खँ उल्लेख जुया च्वंगु दु । थ्व सफूती ला
शुद्राशुद्रया निंति दिशता याये धुंका लहाः सिलेत हे नं
वर्ण अनुसारया चां बुलाः लहाः सिले माःगु खँ दु ।
मेगु चूडाकर्मया विषये थःगु जातया मनूत हे जक
दुकायेगु नियम नं जातपात भेदभावया नियम खः ।
अथे ला भीगु छगू छगू बहाले छगू छगू जात बडे छुना
तःगु खँ भीगु वंशावली हे नं वाः । वकुबहाले
क्षत्री, गुजिवहाले ब्राम्हण, नागबहाले जोशी,
धुं बहाले नौ आदि । तर थौं न क्षत्रीयात बडे छू वःसा
वकुबहाले बडे छुना बी, न धुं बहाले नौ बडे छू वःसा
बडे छुना बी । अयसा अबले छको बौद्ध जातीय मनूत
आपाः मदया बौद्ध-धर्मया जात-पातया संकीर्ण बन्धन
लिकया व्यूगु ला ? थ्व हे जाति भेदं भी देशे
जातीय कलह जुगूया उल्लेख थन जि याये माःगु महु ।
जिगु विचारे जातीय गर्वया निंति बौद्ध-धर्मं जातया
संकीर्ण बन्धन तयेगुया मतलब बुद्ध-धर्म प्रचार कार्ये
विघ्नया वीजारोपण यायेगु खः । जातपातया कलहं
परस्परया मैत्री प्रेमे बन्धन तयेगु हे राष्ट्रिय उत्थान कार्ये
धर्मया नामे बाधकया ज्या याः वनेगु खः ।

थ्व जातपातया खँ अतिरिक्त मेगुपाखे' नं बौद्ध-
धर्मया उन्नति जुइ मफइ च्वंगु दु । बौद्ध-धर्मया छगू मात्र
विशेषता खः—'बहुजन हिताय बहुजन सुखाय ।'
बहुजनया हितया निंति, सुखया निंति । उकिं
जातपातया बन्धन ख्यले महुथें गुद्य अथवा
गुम खँ धयागु नं थुकी महु । भगवान बुद्धं

भारते बुद्ध-धर्मया उत्थान व पतन]

भिक्षुपित धया विज्यागु दु—'भिक्षुपि ! जि द्विमित
गुगुं छगू खँ थ्व ला द्विमित कने मज्यू धका स्वथना
तयागु महु । थ्व छगू ला साव हे गुद्यगु खँ धका
ल्यंका तयागु महु ।' थौं बौद्ध-धर्मया नामे आपालं गुद्य
खँ धका त्वपुया तइगु वाद दु । इमिसं छम्ह विचार-
वान दार्शनिक मनूयात व गुद्य खँ वा मन्त्रादि जातया
ल्याः स्वया कनी मखु, व मंत्र अनबोध मनूया न्हेपँ
लिक वना कनी । थ्व धर्मया 'एहिपस्सिको' (थन वया
स्वः वा धका सःता क्यनेगु) गुणया विपरीत कर्म
खः । अले थ्व हे कारणं अर्थया अनर्थ जू वन ।
पंचबलि धका म्ये, दुगु, फैं, हेँ, खाया हत्या यात ।
गन भगवान बुद्धं कामछन्द, व्यापाद, विचिकिच्छा,
धीन मिद्ध, उद्वच्च कुक्कुच्चयात तोतेगु आज्ञा, गन
थुकीया विशेष गुणया अथवा स्वभावयापि प्राणी मी
बलि बीगु ज्या । थ्व बुद्ध-धर्मया अनुकूल कर्म खः ला,
प्रतिकूल कर्म खःला—थ्व ला भीसं थःगु बुद्धिया कसौटी
च्वलाः स्वया नं निर्णय याये फु ।

'बहुजन हिताय, बहुजन सुखाय'—भगवान बुद्धया
सन्देश खः । अथवा मेगु शब्द 'जगत प्राणी उद्धार !'
थ्व हे कारणं वसपोलं जातपात, यज्ञ, नाना देवदेवी-पूजा,
गुद्य अर्थया खँयात निन्दा याना विज्यात । एवं थौंया
विश्ववादी नव जागृत समाजे जातपात, पूजा, यज्ञ, गुद्य
अर्थ-वर्थया संकीर्ण सीमां दुने च्वंगु बौद्ध-धर्मया उन्नति
जुइ फइ मखु, न उपयुक्त हे जू । मनू मात्र छगू
हे जात, छगू हे सम्मान, चरित्र प्रधान बुद्ध-धर्मया हे
उत्थान याये फइ । थ्व हे धर्म युग व जनयात ख्यले
दु । थ्व धर्म लंका, बर्मा व स्यामे दनि, व व हे धर्मया
वाद रूपे स्फूट मजुसे परम्परा चले जुया वया च्वंगु
बुद्ध-धर्म खः, गुगु स्वंगू शताब्दी इश्वी पूर्व सम्राट
अशोकया शासन काले भारतं पिहां वना प्रचार जू
वंगु खः । गोदं मझि लिपा भारते हानं व धर्मया अबले
प्रवेश जुल, गबले शर्वास्तीवादया शाखा प्रशाखा वाद

सहीत भारतं लोप जुयाः नं भारतीय जनतां बौद्ध-धर्म-यात ह्यमके धुंकल । थौं भारते व हे थेरवादी धर्मया प्रचार भन भन जुया वयावं च्वंगु दु । भी नेपाले नं अले हानं छको शुद्ध बुद्ध-धर्म थेरवादीया प्रचार जुल । छाय्कि थौंया थ्व विश्ववादी युगयात थ्व हे गुगुं प्रका-रया संकीर्ण सिमाना मदुगु बौद्ध-धर्म ख्यले दु । अस्तु ।

सखे जिं स्यू वैँया दशा !

—भिक्षु विवेकानन्द

सखे ! जिं स्यू वैँया दशा
जुइ धुन जि नं वैँ छको सां
मतिना यात जित गुलि न्हापा
उलि हे बुल लाय् इमिसं लिपा ।

गनं छथाय् च्वने मछू सुंक
छता मखु छता सने, जूसां ध्वंस
थः मने च्वनीगु भिंगु याना धेगु
पर जनं धाइ स्व रे वैँ संगु ।

गबलें मने कल्पनां पुइगु
सह याय् मफया दुररर व्वाय्गु
तज्याना छति थ्व मन पिहां
वनी ला धैथें नुगः दाह जुइगु ।

स्वाने छपु थाहां काहां जुतले नं
कल्पना मच्चं छको पलख छथासं
गबले छत्वाथः गयाः म्हांल धया
च्वत्पापसत्ते नित्वाथ गयाः लिहां वया ।

वैँया दशा जिं स्यू सखे,
जुइ धुन जि नं छकोसां वैँ ।

गबलें वने मवने भ्रमे लानाः
पुतु पुतु हालाः ल्हाः पुतु पुइकाः
गबलें वने माल स्व खने मदेक
कल्पना याना वने उखे थुखे मदेक ।

वैँयात भं हे, हे वैँ ! धयाः
सकसिनं वैँयाइ ह्यला याना
अले नुगःया चिन्ता भन च्यानाः
लक्ष्य भ्रष्ट जुया लें जुया व्वाना ।

लपते फसं यंकीथें पुइकः
यंकल कल्पनां थ्व मन हुईक
गुलिसिनं धाल स्यंकल बोकासिं
गुलिसिनं धाल मन यन ल्यासिं ।

स्यन मन जिगु वैँ हे जुइक
हल वचने अले फू-फा बैद्य जक
वैँ मजूपिसं खंका पिनें जक
वैँया नुगःमि स्याइ मखु ख्वाउँक ।

चीन देशया महात्मा कनफूसियसं छको छगू निर्जन पहाड़ी थासे मिसा छम्ह याकःचा ख्वया च्वंगु ताल । थः शिष्यपित्त सःता व छाय् ख्वया च्वंगु खः न्यंके छुत । नापं थः नं ल्यू ल्यू वन । मिसां धाल—

“जिमि सस अबुजुयात थन हे धुँ स्याना विल । व हे धुँ जिमि भात व काय्यात नं नया विल ।”

“अले हानं थ्व भयानकगु थासे वयाः छाय् च्वनच्वना ले ?”—कनफूसियसं न्यन ।

वं लिसः विल—“छाय् कि गन देशे धुँ छम्ह हे स्याना बीम्ह शासक मदु, अन च्वनां छु याये ?”

कनफूसियसं थः शिष्यपित्त धाल—“मस्त, लुमंका ति— छम्ह अत्याचारी शासक धुँ स्वयाः नं

ग्यानापु ।”

अन छु ! ...व सु !

छम्ह शिथिल शरीर

धारण याना च्वम्ह मानव।

जिगु मन उरुमुक जुल, जि

न्याःने वना, भन न्याःने वना। मिखाय ख्वबि जाःम्ह, दुःखया रेखा चित्रित याना तःम्ह मानव बिलकुल अचल। जिगु दृष्टि वयाके, किन्तु वयागु दृष्टि सुयाके मस्यु !

जिगु मने नाना तर्क वल तर छुं हे सिद्ध मजू। व मानवयागु भावया रहस्य जि सीके मफुत। सि नं गथे सीकेगु ? व छुं सरल चित्र मखु।

जि वयात परवाह मयाःसैं थःगु पलाः नं न्याःचीके मफुत, न व स्थान हे तोतेगु मनं फु। वयात स्व स्वं जिगु मन भन भन खलबल जुल। आखिरे जिगु म्हुतु शब्द पिहां वयेत तयार जुल। तर शब्द कठुइतुं थात। व लिसे जिगु छुं घनिष्टता महु। जि गथे याना नं वायेगु ? अले जिगु साहस बिच्चे हे दित तर मन लालायित हे तिनि।

जि अफ साहस पिकायेत कोशिश याना, किन्तु व्यर्थ, जि असफल हे जुल। उ...वं जित खन। वं थःगु ख्वाःया उन हीकेत स्वत। विचरा व नं निष्फल जुल। वं थःगु छ्यों क्व छुकल। जिगु मने अले आन्दोलन व हाहाकार जुल। जि सुं क च्वने मफुत।

जि वया लिक्क हे वना। जि वयागु ल्हा ज्वना जवगु। व ग्यात—भति भति खाःथे नं च्वन- ग्याः ख्वाले जित स्वल। जि मेगु ल्हातं वयागु सैं पीका बिया, व भचा हिचकिचे जुल।

‘थ्व त्रास छाया, छु जुल हँ ?’—जि वयात धैर्य व्यु व्यु तीसक न्यना। तर व मौन, मौन हे। जिगु न्यासः हानं दोहरे जुल—‘छाय थथे ? छु जुल धया ?’

वं जिगु ख्वाले छको स्वल। जिगु मन ग्यात। मनूया मिखाय थुलि मन ख्यायेगु शक्ति दु धका अले जि

प्रत्याशा

श्री रेवती रमनानन्दन श्रेष्ठ

सिल। तर वयागु मिखाय

निराशा भाव नं दु। जि

थःगु मन चिना, हानं न्य-

ना—‘मानव ! मानवं थःगु

जीवनयात थुगु हालते तये मज्यू। धैर्य याये माः। छ नं मनू खः, उकिं जि न्यना—‘छु जुल, छाया ? छं धैर्य याना धा !’

‘जि मानव मखु दानव ! दानव खः जि दानव !! भ्रष्टाचारी दानव !!!’ वं थःगु मिखा चा चा हीका छगू सासलं धाल। तप्प दित। मिखां गन स्वत, अन हे त्वलहँ स्वयाच्चन। वयागु ख्वाले भ्रोक्या भाव, मिखाय ह्याउंगु रेखा, मिखा कुंचाय ख्वबि, म्हुतुसी कम्पनया भाव दु।

जि आश्चर्य ग्यात। ‘जि दानव खः, मानव मखु’ थ्व सलं जिगु न्हेपँ थर्कमान जुल। मने भाव चा चा हिल। संघर्ष जुल। वास्तवे व नं छम्ह मानव हे ख... मानव ! परिस्थिति मानवयात नं दानवया रूप बी फु। किन्तु व छु परिस्थिति दानव जुल ? अथवा वं छाया थःत थःमं भ्रष्टाचारी दानव धाल ?

जि वयागु म्हेथीक प्यपुं क फेनू वना। छपा ल्हातं वयात पा चिना। जवगु ल्हाति छ्यों ज्वना थःगु बोहले दिका। व भतिचा गम्भीर जुल। वयागु ख्वबि हुया बिया। हानं वयागु प्रति सहानुभूति भाव क्यना जि न्यना—आखिर छंगु खँया अर्थ छु ? मन शान्त-याना धा ।’

‘जिगु जीवन बरवाद जुल...’ वयागु पीड़ित कठुं सः पिज्वल, तर ख्वाले व हे गम्भीर भाव दनि।

‘जीवन...बरवाद !’ जिगु न्यापु चाःहिल। जि पलख लिपा हानं न्यना—‘छु, प्रेमया संसारं छंत थावत ला ?’

वया ख्वाःया रंग भति हिल।

‘अपशोच ! जिगु मानवीय जीवन फुत। जिन्दगी [ल्यंगु ७२ पृष्ठे क्वे]

सम्पादकीय

'नेपाल भाषा'—श्व भौगु नेपाः देया भाषा खः । श्व गुलि प्राचिनतम व महत्वपूर्णगु भाषा खः श्व खँला भौगु प्राचिन शीला व सलं सः दँ पुलांगु भौगु साहित्यं धाइ । भौ आजायां आजा तापा आजापिनिगु समाजया दर्शन नं श्व हे भौगु भाषाया साहित्ये खने दइ । उकिं यदि श्व भाषाया साहित्य मस्वःसे नेपाःया इतिहास च्वःसा व इतिहासे प्रामाणिक समाजया वर्णन प्राप्य जुइ मखु ।

भौगु श्व प्राचिन भाषायात न्हाक हे दबे यायेत संसां वंगु नौदँ नीन्यादँ निसँ भन आधुनिक रूपं उन्नति व प्रचार जुया वया च्वंगु दु । श्व खँ भौ बृद्धि जुयावं वःगु पाठक पाठिकापिनिगु व लेखक लेखिकापिनिगु संख्यां नं वाइ । भौगु पुलां पुलांगु भाषां निसँ थौं तकयागु भाषा नापं तयाः स्वइ यंकूसा भौगु भाषा उन्नतिया क्रम भौसं पतालगे याये फइ । नीन्यादँ थुखे श्व अल्प कालया दुने भौगु भाषा गुलि परिमार्जित व भाव व्यंजन शक्ति पूर्णगु जुयाः न्त्वज्यात श्व खनी बले ला भौपि लय् मताःसें च्वने फइ मखु ।

नेपाली संवत् १०४७ स दकले न्हापां आधुनिक मुद्रालय पाखें पत्रिकाया रूप कया 'बुद्ध-धर्म' पिहाँ बल । थुबले तकं भौ लेखकपिनिगु संख्या अल्प संख्यागु हे सिमीत जुया च्वंगु खने दु । परन्तु गबले, नेपाली संवत् १०६७ स 'धर्मोदय' पिहाँ बल, अबले निसँ लेख लेखिका, पाठक पाठिकापिनि संख्या तीव्ररूपं बृद्धि जुया वन । भाषा नं परिमार्जित अबले हे बांलाक सी देक जुल । प्रथम अंके हे कविता, कहानी, निबन्ध, सम्पादकयात पौ, सम्पादकीय, समाचार आदि गुणं सम्पूर्णगु लय्-पौ ब्वना सु लय् मताल जुइ ? जुजुं जुजुं प्यदँ क्यंबले 'थौंकन्हे' लय-पौ पिहाँ बल । अबले नं सकलें आः राजनीति लेख दइगु लय्-पौ नं पिहाँ बल धका लये ताल । तर 'थौंकन्हे' नं भाषाया विषये मत भेदया पुसा पिल ।

श्व पद्धतिया अनुसारं भौगु भाषा नं तिब्बतीन व बर्मी भाषाथें छगू रूपं च्वयाः छगू रूपं उच्चारण याये माः । भारतीय हिन्दी व बंगलादिथें मखु । श्व उच्चारण निति न्यागू मुख्य नियम दयेका बिल । छगू थन बी त्यना— 'स, च, ज' अन्ते वःगु शब्दया उच्चारण 'य्' जुइ । गथे 'फस' या 'फय्', 'ग्वाच' या 'ग्वाय्', 'भोज' या 'भोय्' । अले विभक्ति प्रत्यय तये बले फुके नं उत्थें च्वंक तये जी । गथे श्व हे शब्दे सप्तमी विभक्तिया 'ए' कार तयेव 'फसे, ग्वाचे, भोजे' जुल । अन्यथा मूल शब्दया अपरिचित जुइव गुगुं शब्दे 'य्' याथासे 'से' गुगुं शब्दे 'चे' वत्थें 'ने' आदि सप्तमी विभक्ती याःवने माली बले थाकुइ । अले 'मेसं' या थासे 'मेनं' जूथें 'फय्ले' 'ग्वाय्ले वा ग्वासे' आदि जू वनी । थथे हे मेमेगु विभक्ति प्रत्ययया बारे नं जुइ । उकिं विभक्ति प्रत्यय रहीत मूल शब्द च्वये बले उच्चारण अनुसारं मच्चसे मूल शब्द च्वयाः आधुनिक उच्चारणथें उच्चारण यायेत नियम दयेके माः । सारांशे मूल शब्द हे प्रयोग यायेगु, उच्चारण ल्हाना च्वनाथें यायेत नियम दयेकेगु, विभक्ति प्रत्यय तयेगुली गोल माल मयायेगु, शब्द विकृत याना मछ्वेगु श्व पद्धतिया खँ खः । भौगु भाषाया व्याकरण श्व हे रूपया ठीक जूला, अथवा आधुनिक प्रचलित रूपं हे च्वयेगु गथे ब्वनेगु नं अथे हे जीक व्याकरण दयेकेगु ठीक जू ला श्व निर्णय यायेगु ज्या पाठकपिन्त तोता बी । परन्तु थुलि धा हे धाये, थुकीया निर्णय याकनं हे याये माः ।

श्व निगू पद्धति अनुसारया भाषां निगू पत्रिका पिहाँ वयाः गुलिचां मदुवं भौ 'नेपाल' पिहाँ बल । श्व पत्रिकां नं 'थौंकन्हे' या पद्धति स्वीकार मयाः । च्वयेथें हे ब्वनेगु सरल, याकनं व्याकरण युक्त भाषा यानाः उच्चारणया निति न्यागू नियम सयेकेगु सरल श्व निगू सरलवादीया ल्वापु खः । योगु थजु भाषाय् सरलता ला

हये हे माः। अथे ला भीगु थ्व भाषाय् लिंग भेद, क्रिया भेद आदि मेगु भाषाय्थें थाकुगु छुं महु। वस्तुतः थ्व निगू पद्धती नं छगू निर्णय याकनं याना, गुलि फु उलि भाषाय् सरलता हयेगु स्वये माः। भाषाया प्रसिद्ध विद्वान श्री सुनीतिकुमार चटर्जी ला 'लड़का लोग जाता है, लड़की लोग जाता है' आदि रूपं अपुक हिन्दी व्याकरण च्वया च्वना दिल हँ! 'लोग' शब्दं बहुवचन क्यने हे धुंकल हानं क्रियाय् नं शब्दे नं छाया क्यना च्वनेगु? थ्व वेकःया मत खः। परन्तु मस्यु थथे गुलि सरलताया निति कर्ण मधूरता वां छ्वया समर्थन याइपिं दइ, अथवा हानं थ्व शताब्दी पिहां वइगु हे व सफू खः ला मखु! योगु थ जु, थौं कन्हे भाषाय् सरलता हयेगु पाखे आपाः विद्वानपिनि मन कछुना च्वंगु दु, वर्थे जनप्रिय नं खने दु। 'नेपाल' गुकीया सम्पादक मण्डले भी खुम्ह साहित्यकारत दु— च्वयार्थे हे उच्चारण यायेगु सरल धयागु खँ समर्थन याःगु खँ तु धया हे च्वने स्वाःगु जुल। नाप नाप 'नेपाल' या प्रत्येक लेख व भाषाया छप्पाः म्हुतुर्थे प्रशंसा याना वया च्वंगु खँ नं थन च्वये माःगु महु।

थ्व हे काले भीगु सर्व प्रथम पाक्षिक पत्र 'पासा' पिहां वल। विशेषांक पिकाल। हानं गुलिचा महुवं 'कलाकार' पिहां वल। थ्व निगू पत्रिकां नं च्वयेथें हे उच्चारण यायेगु पद्धति स्वीकार यात। सूक्ष्म रूपं ला प्रत्येक पत्रिकाया व्याकरण पद्धती भति भति फरक द हे दु। अम् थौं छम्ह छम्ह लेखकया हे छगू छगू व्याकरण पद्धति दये धुंकल। 'थौं कन्हे' या धापू अनुसारं 'थ्व भेद च्वयार्थे उच्चारण याःगु, अथवा उच्चारण यायेथें च्वःगुलि जुल। वस्तुतः थथे वं वयागु व्याकरण पद्धतिया आलोचना यायेगु वा थःथःगु पद्धतिरूपं भाषा उन्नति व प्रचार यायेगु स्वये सिबे जिगु विचारं दके न्हापां थुकीया निर्णय निं याये माः। अले छगू पद्धति सकसिनं च्वनाः बांलाक प्रचार याये फइ। नेपाल भाषा भाषीपिसं नं छगू पत्रिका हानं पिहां

सम्पादकीय]

वल धाइ बलै न्हाय् केकुंका, ख्वाः ख्यूंका 'छु यायेः पिहां जक वयां।' धका मधाःसे फक्क पत्रिकायात ग्वाहाली बीगु यायेगु हे मां-भाय् प्रेमया दसु बीगु खः। दके न्हापां स्वयं थः ग्राहक जुया दिसँ, अले थःगु गामे व त्वाले च्वंपित यानाः बिया मां-भाय्या सेवा यायेगु स्वया दिसँ। अले थ्व थुलि पत्र-पत्रिका ला छु हानं भिगू पिहां वत्तले नं बांलाक चले जुइ फु। धाथें ला पत्रिका चले जुया च्वनीगु व बन्द जुइगु सम्पादकया लहाते मखु, लेखक व लेखिका तथा भाषा-भाषीपिनि लहाते खः, गुगु भाषाय् व पत्रिका पिहां वया च्वन।

भी नेपाल भाषाया पत्रिका पिहां वःगु मध्ये 'बुद्ध-धर्म' छगू हे जक दु, गुगु थौं बन्द जुया वने धुंकल। मेमेगु पत्रिका ला भच्चा न्हापा व लिपा पिहां वया वं च्वंगु दु। गबले तक मां-भाय्यात सम्मानया दृष्टि स्वयाः मां-भाय् उन्नति हे थःगु दे, संस्कृति, सभ्यता उन्नति धका खंका फक्क सहायता व सहयोग बिया च्वनी, अबले तक पिहां वयावं च्वनी। न्हू न्हूगु पत्रिकाया संख्या वृद्धि जुइ। व का, आः श्री पं० जोगमुनि वज्राचार्यजुया सम्पादकत्वे 'जगत उद्धार' पत्रिका पिहां वल। गुकीया उद्देश्य संस्कृत साहित्य अनुवाद याना भीगु थ्व नेपाल भाषाय् हयेगु खः। किन्तु दुःखया खँ खः, थ्व पत्रिकाय् भीगु थ्व भाषायात 'नेपाल भाषा' मच्चःसे 'नेवा भाषा' धका च्वल। आशा याना, थ्व भूल याकनं संशोधन याइ। बीरगंजं मचाखाचाया निति 'मचा' पत्रिका पिहां वयेत सना च्वंगु दु। श्री हृदयचन्द्र सिंहजुया सम्पादकत्वे 'जन-चेतना' धयागु पाक्षिक-पत्र, नेपाल सरकारया पाखें पिहां वयेत सना च्वन। गुकी थ्व नेपाल भाषायात नं थाय् बीगु दु, गुगु नेपाल सरकारं दकले न्हापा लाक भीगु थ्व भाषायात निति पलाः छ. यूगु धाये माः, थुकीयात ला भीसं भीगु थ्व 'नेपाल भाषा' या विजय हे मखा धाये?

जय मां भाय् !

समाचार

नेपाली विद्यार्थीतयत् जापानया कोस्यालु—

जिमि सम्बाद दातां समाचार छ्या हःगु दु कि वंगु कार्तिक २४ गते २०१० सोमवार खुनु आनन्द कुटीस विद्यापीठया तत्वावधाने छगू साधारण सभा जुल। सभाया सभापति माननीय शिक्षा मंत्री श्री त्रिपुरसिंह जूगु जुल। थ्व समारोह, द्वितीय विश्व बौद्धसम्मेलने नेपाःया प्रतिनिधि जुया बिज्याम्ह भिक्षु अमृतानन्दयात नेपाली विद्यार्थीतय् निति जापाने प्राप्त जूगु शिसाकलम वितरण जुइगु उपलक्षस जूगु जुल।

माननीय भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविरं उपस्थित सज्जनपितं पंचशील बी धुनेवं विद्यापीठया सुपभाइजर श्री न्हुँबहादुरं भाषण व्यूसे थथे धालः—

“यद्यपि जापानं बियाहःगु थ्व शिसाकलमत भतिचा जक जुइ फु किन्तु बियाहःपिनिगु मैत्री तथा प्रेमभावना अवश्य नं महत जू।”

[६९ पृष्ठया ल्यं]

हाहाकार जुल। आशा, निराशा । जिगु जीवन ध्वंस जुल। वयागु मिखां ख्ववि वल। वं हिक्का नं तल।

उफू वेदना अन्तर्वेदना...मानसिक वेदना... मानवतयगु जीवन खेल... थ्व हे ला संसार !

‘छ थथे छ्याय् १ धैर्य या, वंगु खँ ल्वमंका छु। लूलू पाखें निभाः पा। आवाद जु। संसार थथे हे खः, सुख-दुःख, आवाद बरबाद संसारे द हे दु।’ थ्व खँ न्यनाः व भन्ना जिथासं उखे वना च्वं वन। अले वं विस्तारं किन्तु ग्यानापुगु सःलं धाल—‘आवाद ! आत्महत्या .. खः आत्महत्याय् आवाद दु। जीवने व संसारे बरबाद !... जीवन-मरण संसारया निगू च्वःका व प्वःका खः। जीवन फुत, आः आत्महत्या...।’ जिगु नुगः थुरुहं खात ! जि वयागु ल्हा ज्वना। अले धया—

‘मानव ! संसारया च्वःका जीवन, मरण प्वःका खः। परन्तु आत्महत्या मरण मखु, व दुर्बलताया रोग

अनं लिपा विद्यापीठया छात्र कुमार भद्रमान, कुमार रिषिप्रसाद व कुमार विष्णुबहादुरपिसं भाषण बिल। प्रत्येक विद्यार्थीतयसं जापानी पासापित कोस्यालु बियाहःगु बारे नुगलंसिसे धन्यवाद अर्पण यात।

भिक्षु अमृतानन्दजुं भाषण यासे जापाने थःत शिसाकलम प्राप्त जूगु खँ छत्वा कनाः थःगु भाषण समाप्त याये न्यः वसपोलं निम्न प्रस्ताव तया बिज्यात—

“थ्व सार्वजनिक सभां वर्तमान जनप्रिय नेपाल सरकारयाके थ्व निवेदन याना च्वन कि भीगु हे कपिलवस्तुया मगध भाषा अर्थात् पालि भाषा गुगु कि भी नेपाःया जक मखु परन्तु सकल विश्वया छगू प्राचिन व महत्वपूर्णगु शास्त्रीय भाषा जुयाच्चन, गुकीयात विश्वया प्रत्येक प्रमुख शिक्षाकेन्द्रे स्थान प्राप्त जुया वयाच्चंगु दु, थ्व भाषायात अभाग्यवश थौतक नं भी हे शिक्षाकेन्द्रे मान्यता मदयाच्चंगु जूयानिति थ्वयात

खः। थुकीया वास खः, छथें दुःखीपि—जिथें जापिनिगु ख्वाः स्वयेगु। स्वसा छं जिगु ख्वाः !” जि वयागु मनचा ज्वना वया ख्वाः थःपाखे फःहीका।

वं जित स्वल, त्वलहँ स्वल। वयागु मिखा व जिगु मिखा चू लात। जिगु ख्वाः वयागु मिखाया हाकूगु चाकले लात, वयागु ख्वा जिगु मिखाया हाकूगु घःचाले। वं स्वयाच्चन, जि नं स्वया च्वना। निम्हसिगु ख्वाःले गम्भीर भाव दु।

जि विस्तारं सः पिक्या—‘मा...न...व...’ अले थःगु ख्वाः चक्कंका, जिगु मधूर मुस्कानया रेखां वयात भन आकर्षण यात। वं विस्तारं थःगु निष्पां ल्हा नं ल्ह वना जित घेपुल। अले निम्हसिगु ख्वाः नापं थीक च्वन। जिगु न्यताले निफुति वयागु ख्ववि तिकिदन। मस्यु व निराशाया अन्तिम अश्रुविन्दु ला, हर्षया प्रथम अश्रु विन्दु। वं जित संबोधन याना धाल—‘पासा, जिम्ह जीवन पासा !’

व सःले पीड़ाया भाव मदु !

उलि हे स्थान प्राप्त जुइ माः गुलिस्थान संस्कृतयात प्राप्त जू ।

श्व प्रस्तावयात शान्तिनिकुंज विद्यालयया शिक्षक श्री कुंजबहादुरसिंहं समर्थन यासैलि प्रस्ताव सर्वसम्मतं स्वीकृत जुल ।

नेपालया बहुसंख्यक स्कूलया प्रतिनिधितेत माननीय शिक्षामन्त्रीजुं शिसाकलम इनाबी न्ह्यः हे वय्कनं थथे धयादिल—

“थौं श्व पवित्र स्थाने वयाः श्व देशं देशया स्वापु च्वनीगु शिसाकलम इना बीगु ज्याय् भाग काये दुगु बारे भिक्षु अमृतानन्दजुयात धन्यवाद दु । जापानं श्वयां न्हापा नं भूकम्पं पीडित जूपिं नेपालीतय् लागी गुहाली झोयाहःगु दु ।”

भिक्षु अमृतानन्दं तथा विज्यागु प्रस्तावया बारे समर्थन व आश्वोसन बियादीसे माननीय शिक्षामन्त्री-जुं धया दिल कि भी हे कपिलवस्तुया भाषा जुयाच्वंगु पालि भाषायात नेपाल शिक्षाकेन्द्रस योग्य स्थान बीकेया लागी फक्क जि कुतः याये ।

मूलगन्धकुटीया वार्षिकोत्सव

सारनाथ—२२ नवम्बर । मूलगन्धकुटीया २२ गूगु वार्षिकोत्सव ३० प्र० या राज्यपाल श्री के० एस० मुंशीया सभापतित्वे सम्पन्न जुल । उगु समारोहे लंका, बर्मा, थाइलैण्ड, कम्बोडिया, स्वीडन, आस्ट्रिया, सिक्किम तिब्बत, लद्दाख, नेपाल आदि विभिन्न देशया बौद्धपिं उपस्थित जूगु जुल ।

पञ्चशील प्रार्थनां लिपा सभाया मन्त्री भिक्षु संघ-रत्नं वार्षिक रिपोर्ट न्यंका विज्यात । अनं भदन्त आनन्द कौशल्यायन, नागपुर बौद्ध सभाया मन्त्री कुलकर्णी, आस्ट्रिया डा० गुन्थर, श्री पथोन थाइ, कोलिन तथा धुयास्वां सायमि भाषण बिया दिल ।

समाचारे श्व नं धाःगु दु २३ नवम्बर खुनु सुथे ६ बजे नं मूलगन्धकुटी विहारे श्री अरियालंकारया अध्यक्षतास अन्तर्राष्ट्रीय बौद्ध सम्मेलन जुल । २२ नवम्बर सुथे धातु प्रदर्शन एवं न्हिने २ बजे सर्वज्ञधातु यात्रा नं बांलाक सम्पन्न जुल ।

अग्नि संस्कार—स्वर्गीय वयोवृद्ध अग्न महा-पण्डित चक्रपाल महास्थविरया शरीर संस्कार वंगु मंसीर कृष्णपक्ष अष्टमी खुनु मोलमिन नगरे बांलाक शान्तिपूर्वक सम्पन्न जुल । अग्नि संस्कारयां स्वन्हु न्ह्यः खष्टमी खुनु वसपोलयागु निष्प्राण शरीर न्यंक चाहीकल । अग्नि संस्कारया निरति देशविदेशया आपालं गण्यमान्यपिं भिक्षुपिं, संस्थाया नायःपिं उपस्थित जूगु दु । द्रलं द्र भिक्षुपिं व निगू लाखति श्रद्धालुपिं नं वयाः वसपोलयागु दर्शन याःगु जुल । वसपोल वंगु २६ जुलाई ५३ खुनु सन्ध्याइले दिवंगत जुया विज्यागु खः ।

नेपाली अनागारिका त्यात—समाचार प्राप्त जूगु दु थुगुसी बर्माय् छगू पाली परीक्षाय् धम्मावती धयाम्ह छम्ह अनागारिकां परीक्षा व्युपिं फुक बर्मा अनागारिकापित त्याकल । अनागारिका धम्मावती बर्मा वना विद्याध्ययन याना च्वंगु प्यदंति दत । अनागारिका-यागु उमेर आपाः मदुनि, उकि आशा याये फु अना-गारिका धम्मावतीं मेमेगु परीक्षाय् नं थथे हे विजय प्राप्त याइ । नाप नापं आर्थिक सहायता बिया च्वंपिं दातापिनि व विदेशी धका कुतः याना शासन उन्नति व प्रचार आशा कयाः स्यना च्वंपिनि प्रति नं जिपिं कृतज्ञ जुइ ।

भिक्षु महानाम—वंगु ११ दिसम्बर खुनु ‘लुम्बिनी धर्मोदय समिति’ या मन्त्री भिक्षु महानाम ‘कोविद’ लुम्बिनीया लं दयेकेगु ज्या शुरू यायेत लुम्बिनी विज्यात । आशा दु, याकनं ज्या शुरू याना विज्याइ एवं सिद्ध जुइ ।
धन्यवाद !

ग्राहक दानया महत्व खंका उखुनु थःगु जन्म दिनया उपलक्षे अनागारिका महानन्दी व शीलाचारीं स्वम्ह ग्राहक दान याना विज्यात । मेम्ह छम्ह श्रद्धालुया पाखे छम्ह ग्राहक दानयात । थुपिं स्वम्ह श्रद्धालुपित नं धन्यवाद बिया च्वना । श्व ग्राहक दान क्रमानुसार मथःनिपित बियागु जुल । अम्ह ग्राहक दान थेका बी मफुपिं च्याम्ह भिम्ह दनि । आशायाना, याकनं श्रद्धालु-पिसं ग्राहक दान याना दी, मथःनिपित थेका बी फइ ।

—व्यवस्थापक

भी 'नेपाल भाषा परिषद' पिकाःगु सफू

'नेपाल भाषा परिषद' या स्थापना जूगु स्वदं ति दत । थुलि समयया दुने थ्व परिषदं गुलि नेपाल भाषाया उन्नति यात, थ्व अत्यन्त सराहनीय जू । परिषद पाखे 'नेपाल' धयागु पत्रिका भी खुम्ह श्रेष्ठ साहित्यकारपिनिगु सम्पादकत्वे पिहां वया च्वंगु खं नं छिसं स्यू हे जुइ ।

'नेपाल भाषा परिषद' थौं तकं भिङ्गू सफू पिकाये धुकल । गुगु छगू थे छगू सफू बालाथे उपयोगिक नं जू । तर थुजा थुजागु सफू नं अथे हे धुकूती पड़े जुया च्वनीगु दुःखया खं खः । यदि छिसं थौं तक मन्याना-निसा थौं हे छगू छगू प्रति न्यानाः दिसं । अले परिषद पाखे मेमेगु सफू पिहां वइगु नं प्रतीक्षा याना दिसं ।

१. योग सुधा—थ्व स्वर्गीय योगवीरसियागु कविता संग्रह खः । वेकःयागु कविता सरलया कारणं अत्यन्त जन-प्रिय जू । सफूती भी कवि वित्धर 'हृदय' जुयागु भूमिका द्वारा वेकःया जीवनी व रचना कालया विषये नं छुं खं सीके फु । सफू सर्वप्रकारं भी स्व० योगवीरसिं म्हसोकेत सकसिनं व्वना स्वये बह जू । मू० ७०

२. नेपाल भाषा गय च्वयगु ?—थुकीया च्वमि श्री वित्धर 'हृदय' जु खः । थुकी वेकःनं थःगु व्याकरण पद्धति अनुसारं नेपाल भाषा च्वयेगु सरल रूपं स्यनेगु कुतः याना दीगु प्रशंसनीय जू । मू० १०

३. मस्तय न्हयवःसा—च्वम्ह भी बाल साहित्यया सर्व श्रेष्ठ लेखक पूर्ण 'पथिक' जु खः । वेकःनं थ्व मस्तय न्हयवःसा न्हयःने तथा च्वया दीगु दु धयागु खं सफू ति हे न्वं वाः । बिच्चे बिच्चे मस्तय हाला जुइगु कविता, गद्य कविता, बाखं, निबन्ध, न्हयसः-लिसः, सामान्य बहुश्रुत ज्ञान आदि नं बिया दीगु दु । मू० ३०

४. निबन्ध परिचय—थ्व सफू मा० काशीलाल

इली बी०ए०यागु न्हाप्रांगु नेपाल भाषाया सफू जुइ माः मास्टरजुं थ्व सफू स्कूलया पाठ्यक्रम दृष्टि च्वया दीगु खः । थ्व अंग्रेजी पाठ्यक्रमे जूसा एशिया खः । मू० ७०

५. साहित्यया सुलचं—थ्व धातये थौं तकयागु भीगु आधुनिक साहित्यया सुलचं खः । थुकी कविता, कहानी, निबन्धया समालोचना संग्रह भिङ्गू दु । थ्व प्रसिद्ध समालोचकपिनिगु समालोचना संग्रह खः । भीगु साहित्यया मुल्यांकन याये सेकेत थ्व सफू खं हे मदु । मुंम्ह श्री रत्नध्वज जोशी । मू० ७०

६. पुलांगु म्ये—थुकी भीगु प्राचीन संस्कृति सभ्यताया परिचय वीगु पुलां पुलांगु ४५ पु म्ये दु । उलि मध्ये थुकी आपालं म्ये ला दाफा, भजन आदी थौं तकं हाला वया च्वंगु दु । मुंम्ह श्री ठाकुरलाल मानन्धर । मू० ४५

७. गद्य पुचः—थुकी च्वंगु गद्य मध्ये आपालं गद्य 'धर्मोदये' प्रकाशित जुइ धुकूगु खः । अयनं बांवालागु ल्ययाः हानं माःगु तना द्येका तःगु जूया निति थ्व गद्य पुचः साव ख्यले दु । मू० १।१५

८. विश्वन्तरया मचात दान—थ्व छगू खण्ड काव्य खः । गुकी विश्वन्तर व महीरानीया चित्रण मां-बौया स्नेह, माया, ममताया चित्रण; जालि व कृष्णा-जिनीया चित्रणे मचातयगु चाल चलनया चित्रण कविजु धर्मरत्न 'यमि' चित्रित याना दीगु दु । मू० १२५

९. छ्वास—थुकीया कवि खः श्री केदारमान 'व्यथित' । कविजुयात सकसिनं म्ह हे स्यू । थुकीया परिचय थ्व छकूचागु थासे बो हे मछि । छिसं स्वयं हे स्वया दिसं । मू० १५०

निगू सफूया परिचय लिपाया अंके बी ।

भारतीय डाकं

व्यवस्थापक 'धर्मोदय'

४, रामजीदास जेटिया लेन

कलकत्ता—७

नेपाली डाकं

नेपाल भाषा परिषद

३६१, न्यत तुं छे

कान्तिपुर, नेपाल ।